

Hibru Hibru n̄bi b̄i Kraiſ lau adö m̄ideila gau kal̄ip köp kal̄i k̄liñ r̄ika

God Ñ̄i n̄ipe han̄ip manö aij ñ̄a

¹ Nöd God n̄ipe ap̄is bac hon Juda n̄bi b̄i gau kal̄ip manö hagn̄g, b̄i manö hagep n̄ipe gau adan ke ke gas̄i ñ̄ö, kale niñöm hag ñ̄im̄idal.

² Pen ñ̄in hain m̄idpun i, Ñ̄i n̄ipe ke yuö apöm han̄ip manö hag ñ̄a. God hagö, Ñ̄i n̄ipe ram m̄inöñ nan gau magöñhalö hadame dagol gau gi la. God hagö, Ñ̄i n̄ipe ram m̄inöñ nan gau magöñhalö abad m̄ideinab. *

³ Nap mailö kub halö yabił m̄idöp rö u, Ñ̄i u rö nöp mailö kub halö yabił m̄idöp. Nap b̄i aigege b̄i rö m̄idöp u, Ñ̄i n̄ipe u rö nöp unbö rö nöp m̄idöp. Ñ̄i manö k̄lö yabił n̄ipe hagö, ram m̄inöñ nan gau magöñhalö m̄idep nöp m̄idöp. Ñ̄i n̄ipe apöm, han̄ip n̄bi b̄i magöñhalö a göm umöm, n̄bi b̄i magöñhalö gau nan si nan naij giłal gau magöñhalö lik gi ke gau yuöm, kauyañ urak ap jak Nap k̄lö ke halö m̄idöp u ñ̄imagö ȳijg böñ lau adö asiłköm aip m̄idpil. *

*Ejol gau yagol rö m̄idpal; God Ñ̄i me B̄i Kub
yabił m̄idöp*

* **1:2:** Jon 1:3 * **1:3:** Ap 2:33-34; Kol 1:20; Hib 8:1

⁴ God nipe gö, Krais nipe ejol gau rö wasö; nipe Bî Kub mîdöp. God Krais nîp Ñî yad a ga u, hib nipe ejol hib rö wasö; hib nipe i adö laŋol au mîdöp. *

⁵ God Manö adîŋ ap God manö hagöm haga, “Yad mîñi nöp hagabin, ne Ñî yad mîdpan, yad Nap ne mîdpin,” a ga.

Pen manö anîbu God nipe ejol ap hagaga. *

⁶ Pen Ñî nipe nöd u mînönŋ nabönŋ i yunîg ga ñîn u, God nipe ejol nipe kalîp haga, “God ejol gau magönhalö hib nipe haglö adö araŋ,” a ga. *

⁷ Pen ejol gau manö hagöm God haga,

“God ejol nipe gau gö, ñîn ap yîgön rö udöm aubal.

Wög gî ñeb bî nipe gau gö,

ñîn ap mab mîtaŋ rö udöm aubal,” a ga. *

⁸ Pen God nipe Ñî nipe nîp manö hagöm haga,

“Ne God. Ne Kîŋ pör nöp pör nöp mîdmön, nîbi bî ne gau pör nöp abad mîdeinabön.

Nîbi bî ne abad mîdmön, gî aij gîmön,

kabö rö nöp gîmön, abad mîdeinabön. *

⁹ Nîbi bî gî aij gîlö,

ne ñîñî lîban,

pen nîbi bî nan sî nan naij gîlö,

ne mulu kal nîŋban.

Anîb u, yad, God ne, gînö,

ne nöp Bî Kub ke yabîl mîdpan;

bî nîŋeb ne gau mo ne gau mîdpal,” a ga.

* **1:4:** Plp 2:9 * **1:5:** Ap 13:33; 2Sa 7:14; 1Kr 17:13 * **1:6:** Ro

8:29 * **1:7:** Sam 104:4 * **1:8:** Sam 45:6-7

10 God manö rimmnap halö hagöm haga,
 “Bî Kub, ne ke hadame dagol gau nöp mîdmön,
 mînöŋ naböŋ it i gî löm, kumi kabö au
 ñîmagö ne gî lîna. *

11-12 Nan anîb gau magö ap mîdöm, ur gîng gab,
 pen ne mîdep nöp mîdeinabön.
 Nan anîb gau, waŋj papî lî lugö,
 ud asîk ke au löm, gîsön nîbö rol gîpal rö
 gînabön.

Pen ne Bî Kub, nöd mîdmîdan rö,
 uri anîb unbö rö nöp mîdpan;
 ke ap lagnabön; uri mîdpan rö
 hainö anîb unbö rö nöp nöp pör pör nöp
 mîdeinabön,” a ga.

13 God Manö adîŋ ap God manö hagöm haga,
 “Ne ñîmagö yîjîg böŋ yad aui asîk mîdö,
 nan nîhön nîhön nöp kauaŋ mauaŋ rö mîdöp
 gau magöŋhalö,
 raŋa mîgan ne gau lînabin,” a ga.

Pen manö anîbu God nîpe ejol ap hagaga. *

14 Anîb u, ejol gau nîhön rö mîdpal? God kalîp
 hag yuö, nîp wög gî ñöl gî, nîbi bî Kraiŋ ud kamîŋ
 yuö kumi kabö adö laŋ au God aip pör nöp kamîŋ
 mîdeinaböl gau kalîp gî ñîbal. *

2

God hanîp uda u nan kub yabî

1 Anîb u, manö hag ñîlö nîŋbun u, nîŋ ud pîdöŋ
 gun, gasî nîŋöl gî nöp mîdaiun. Pen nîŋ ud aij

* 1:10: Sam 102:25-27 * 1:13: Sam 110:1 * 1:14: Sam 34:7;
 91:11

gagnabun u, gasi piral rımnab nıñun, manö piral böñ gau arun rö löp.

² Ejol gau nöp lo manö u damöm, Mosıs nıp ñıla u pen manö anıbu manö nıñö nöp mıdö nıñöl gı, nıbi bı manö anıbu magö ap hagöp rö gagla gau abe, nıbi bı magö ap rıb rıkla gau abe, ilön pen udla. *

³ Anıb u, hon God Ñı nıpe manö aij dauöp u arö gınabun u, hon kamıñ arun rö lagnab. Bı Kub nıpe ke manö anıbu dap auö, nıbi bı manö nıpe anıbu nıñla gau, hanıp manö nıñö yabıt anıbu nıñmim a göm, hag ñı aij gıla. *

⁴ Pen gasi kale u nöp nıñöm hagagla; God kalıp aip mıdö nıñöl gı, nan nıñeb nıñagep rö rımnab göl gı, nan gagep rö rımnab göl gı, hanıp hag ñıla. God gasi nıpe ke nıñöm, Ana Uı nıpe u nıbi bı rımnab nan aij ñö ke yabıt geila u, u rö nöp nıñno. Anıb u me, Kraıs manö aij u nıñö yabıt hagaböl a gun nıñbun. *

Jısas hanıp rau adog udöm hanıp añ mam yad a göp

⁵ Pen God hanıp ud nıpe aip kumi kabö ado lañ au pör nöp mıdeınabun manö hagpin adö u, ejol gau bı kub adö lañol rö, hon yagol rö mıdageınabun.

⁶ Manö adö anıbu, God Manö u kalı kılñ rıköm hagla,

“God. Ne nıbi bı gau kalıp gasi nıñmön udpan.

Pen kale ne ke rö mıdagpal;
kale nıbi bı yıharıñ rö u,

* 2:2 Gal 3:19 * 2:3 Hib 10:29; 12:25 * 2:4 Mak 16:20; 1Ko 12:4,11

ne n̄hön ḡn̄ig kal̄ip abad m̄d aij ḡipan? *

7 Ne gaina, magö ulep ap ejol gau b̄i kub rö m̄deila,

n̄ibi b̄i gau yagod au rö m̄deila u

pen m̄ñi n̄ibi b̄i gau kal̄ip gö, kale hib m̄dö,

8 nan magöḡhalö gau abad m̄deinaböl,” a ḡila.

God gö n̄ibi b̄i nan magöḡhalö gau abad m̄deinaböl a ḡila u, hon n̄iḡbun nan magöḡhalö n̄ibi b̄i mo kale au m̄dnab. Pen m̄ñi hon n̄iḡbun nan magöḡhalö n̄ibi b̄i mo kale au m̄dagöp.

9 Pen Jisas ga u n̄iḡbun. God Jisas n̄ip yuö m̄n̄öḡ naböḡ adö it i apöm m̄deia ñ̄n u, ejol gau n̄ibi b̄i kub rö m̄deila; Jisas n̄ipe b̄i ȳiḡariḡ pro rö m̄deia. Pen God n̄ipe n̄ibi b̄i mög n̄iḡöb rö, Jisas n̄ibi b̄i magöḡhalö gau ud kam̄iḡ yunam a göm ilön kub udöm umö, God gö m̄ñi B̄i Kub mailö halö m̄dö n̄iḡöl ḡi, hib n̄ipe haglö adö arab.
*

10 God n̄ipe nan gau magöḡhalö ḡi löm abad m̄döp u, n̄ibi b̄i iru nöḡ ud ram m̄n̄öḡ aij yab̄it̄ n̄ipe u ud l̄n̄ig, Jisas yuö apöm ilön ke yab̄it̄ udö, God n̄ip ka aij ke yab̄it̄ n̄ipe ke u ñ̄a. N̄ihön ḡn̄ig: Jisas n̄ipe ke ga manö aij u n̄iḡ udöm, n̄ibi b̄i iru nöḡ ka aij ke yab̄it̄ an̄ibu Jisas aip am m̄deinaböl.

11 Pen n̄ibi b̄i nan si nan naij gac u l̄ik ḡi yuab B̄i an̄ibu abe, n̄ibi b̄i uri gac halö m̄dagpal gau abe, Nap kale añ̄i. An̄ib u, Jisas n̄ibi b̄i an̄ib gau kal̄ip añ̄ mam yad b̄i gau a göm hagö nable gagöp.
*

12 Jisas n̄ipe God n̄ip haga,

* 2:6: Sam 8:4-6 * 2:9: Plp 2:8-9 * 2:11: Mad 25:40

“Añ mam b+ yad gau kalip aiud nöp u ud ñ+nabin;
 nöp sabe g+nig magum gun, k+map hagöl g+,
 hib ne hagnö adö arnab,” a ga. *

13 Pen manö ap haga,

“God n+pe y+p abad aij g+nab a g+ gas+ u n+ñem
 gas+ halö m+deinabin,” a ga.

Pen manö ap haga,

“God ñ+ pai y+p ña gau aip m+dpin i,” a ga. *

Krais n+bi b+ udnam a göm, b+ rö löm, aua

14 Ñ+ pai haga an+bu gau kale n+bi b+ u me, n+pe
 b+ yab+ñ ap löm apöm, Seden n+bi b+ t+ip g+ udö
 umbal b+ u n+ip al pak l+nig uma. *

15 An+ig gö me, n+bi b+ umnabun a göm pör nöp
 gas+ m+lö löm b+ nag+man rö m+deila gau, kalip
 hub+k yuö pör pör nöp kam+ñ m+daiöl rö löp.

16 Pen Krais an+ig ga u, ejol gau ud aij g+nam
 a göm gaga; Ebrahim ñ+ pai ud aij g+nam a göm
 an+ig ga.

17 Adö an+bu nöp, Krais apöm hon añ mam n+pe
 m+dpun rö b+ yab+ñ löm, b+ God n+ip nan sabe gep
 aij yab+ñ u m+döm, n+bi b+ m+d aij gagpal gau kalip
 mög n+ñöm ud aij göm, pör nöp God n+ip wög g+ ñ+
 aij göl g+ m+dö, God n+pe n+bi b+ nan si nan naj
 g+pal gau gac an+bu n+ñöm arö g+nab.

18 Pen apöm m+ñöñ naböñ adö iñ i m+döm, han+ip
 marö n+hön n+hön göp u, n+ip u rö nöp gö me, n+pe
 ke n+ñ aij göp rö, han+ip mög n+ñöm abad m+d aij
 g+nab.

* 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Ais 8:17,18 * 2:14: 1Jn 3:8; Rep
 12:10

3

Jisas bɪ kub; Mosɪs bɪ pro

¹ Añ mam bɪ yad. God kalöp u rö nöp manö aij nɪpe hagö, hon God nɪbi bɪ nɪpe ke mɪdpun. Jisas nɪpe bɪ God manö aij dam ñeb bɪ u. Jisas nɪpe bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub yabɪɫ u. Jisas manö aij nɪɲ udun, God Manö hagöp rö nöp gɪnɪg gun u, nɪpe pör nöp hanɪp gɪ ñöb. Anɪb u, kale pör nöp Jisas nɪp nöp gasɪ nɪɲöl gɪ mɪdaimim. *

² Mosɪs God manö haga u nɪɲöm God nɪbi bɪ nɪpe udöm abad mɪd aij gɪmɪdöp. Anɪg unbö rö nöp Jisas God manö haga u nɪɲöm magöŋhalö gɪ aij ga. God Jisas nɪp wög anɪbu hag la.

³ Bɪ ap ram gɪ lɪnab u, ram hib haglö adö aragnab; bɪ ram gɪ lɪnab bɪ anɪbu nöp hib nɪpe haglö adö arnab. Adö anɪbu rö nöp, God Mosɪs nɪp ud aij göm gö, nɪbi bɪ Mosɪs bɪ kub a gɪpal; pen Jisas hib kub yabɪɫ mɪdöp rö, nɪbi bɪ hib nɪpe haglö adö laɲol au araɲ.

⁴ Ram haneb ap ke waiö lagöp; bɪ geia mɪdöp. Adö anɪbu rö nöp, nan nɪhön nɪhön mɪdöp gau magöŋhalö God nɪpe geia mɪdöp.

⁵ Mosɪs God nɪbi bɪ nɪpe aɲ au wög gɪ ñɪ aij göl gɪ, God hanɪp hainö manö nɪhön hagnab u, manö aij rɪmnap hag ña. *

⁶ Pen Krais God Ñɪ nɪpe yɪjɪg göl mɪdöp u me, hanɪp God ɪl nɪpe mɪdpun gau, bɪ ram nap nɪbö rö mɪdöm abad mɪd aij göp. Nan aij hainö udnabun u nɪɲ udun gasɪ halö mɪdeinabun u, nɪbi bɪ nɪpe nöp mɪdeinabun.

* **3:1:** Hib 4:14; 7:26; Nab 12:7 * **3:5:** Nab 12:7

God manö aij u niŋ udöl gi gimim, arö gagmim

- 7 An+b u, Ana U† haga rö niŋun. Niŋpe haga,
 “Ñin i God manö apdi niŋeinabim u,
 manö niŋpe u niŋ udmim. *
 8-9 Nap+s nahai b+ hadame nöŋ,
 mi ñin juöl mi+hau ram minöŋ kabö nöŋ
 midöp aŋ gau midlö,
 kal+p nan gagep rö gau göl gi, abad mid aij gainö
 u pen
 God niŋpe han+p ni+hön gi+nab a göm, manö yad
 u niŋagöm,
 gasi kale ke nöŋ niŋöm gi+lö armidöp.
 Nap+s nahai b+ gi+la rö u, kale God manö hag
 juagmim. *
 10 An+g gi+lö, yad nap+s nahai b+ gau niŋnö mulu
 lugö hagnö,
 ‘Kale pör nöŋ y+p ji niŋöm, manö yad hain
 gagpal,’ a gi+nö.
 11 An+g gi+la u, yad kal+p niŋnö mulu lugö,
 ‘Ram minöŋ aij aramöm, yad aip midöm,
 ake löm mid aij göl a gi+nö u, aragnaböl,’ a gi+nö.
 Manö klö hagem böŋ nöŋ wasö gi+nö!” a ga. *
 12 An+b u, añ mam b+. Nan si nan naij gimim,
 God kam+ŋ midöp u manö niŋpe u arö gimim, gasi
 kale ke niŋmim rö löp u, niŋ aij gimim.
 13 God Manö ad+ŋ hagaj+n u, “Ñin i God manö
 apdi niŋeinabim u, manö niŋpe u niŋ udmim,” a
 göp. An+b u, uri hon “Ñin i” midpun u, pör pör
 ñin añ+ añ+ nañ+n namam gau aip Kraiss manö aij
 u hag am+l ap+l göl gi, pen pen hag ñimim, gasi

* 3:7: Sam 95:7-11 * 3:8-9: Eks 17:7; Nab 20:2-5 * 3:11: Nab 14:21-23

halö m+dmim. Wasö u, Seden kalöp nan si nan naj gep manö piral r+mnap hagöm kalöp †+p g+ ud arö Krajs manö aij u arö g+nabim.

14 Nöd Krajs manö aij n+pe u n+ñun, manö n+pe n+ñ ud p+idöñ gun, n+p c+g aij g+no u rö, hainö pör nöp klö gun an+†b unbö rö nöp Krajs manö aij n+pe u n+ñ ud p+idöñ gun, n+p c+g aij gun gas+ halö m+deinabun u, Krajs n+bi b+ n+pe m+idun n+p aip j+m ñöl wög g+pun.

15 God Manö ad+ñ hagaj+ñ u hagöp,
 “Ñ+ñ i God manö apdi n+ñeinabim u,
 manö n+pe u n+ñ udmim.
 Nap+s nahai b+ hadame nöp,
 God n+pe han+p n+hön g+nab a göm, manö yad
 u n+ñagöm,
 gas+ kale ke nöp n+ñöm g+lö arm+idöp.
 Nap+s nahai b+ g+la rö u, kale God manö hag
 juagmim,” a ga. *

16 Mos+s n+pe Isrel n+bi b+ nöp udöm Ijip n+bö daua n+bi b+ an+†b gau magöñhalö God manö n+ñöm j+ n+ñla. *

17 M+ ñ+ñ juöl m+hau Isrel n+bi b+ nöp nan si nan naj g+ m+dlö, God kal+p mulu lugöl g+ m+idö n+ñöl g+, ram m+ñöñ kabö nöp m+idöp an gau m+idöm iru nöp um hakla. *

18 Pen Isrel n+bi b+ nöp pör nöp God n+p j+ n+ñöm, manö n+pe hagöp rö gagla u me, God n+pe manö klö hagöm, “Yad kalöp n+ñnö mulu lugö, ram m+ñöñ aij arammim, yad aip m+dmim ake

* 3:15: Hib 3:7-8 * 3:16: Nab 14:1-35 * 3:17: 1Ko 10:10

lîmim mîd aij gîmim a gînô u, aragnabim,” a gôm, bõj nõp wasö ga.

¹⁹ Anîb u nîñbun, manö nîpe nîñ udagla u me, am ram mînõñ aij ake löm mîd aij gîblap au aröl rö laga.

4

¹ “Kale ram mînõñ aij arammim, yad aip mîdmim ake lîmim mîd aij gînabim,” a ga manö u Isrel napîs nahai bî nîñ udagla. Pen uri God hanîp nõp manö nîñö anîbu hagöp. Anîb u, kale magöñhalö nîñ aij gîmim, hon magöñhalö ram mînõñ aij aramun, God aip mîdun ake lun mîd aij gun, a gî gasî nîñmim. Nîñ aij gîpe, God kalöp nîbi bî añî ap, nan aij nõp ñîñabin a gînô u udagnabön, a gagnîm.

² God gö Kraîs manö aij u Isrel nîbi bî kalîp hag ñîlö nîñla rö, hanîp u rö nõp Kraîs manö aij u hag ñîlö nîñno. Pen Isrel nîbi bî Kraîs manö aij u nîñöm, nîñö hagöp a gôm, nîñ udagla. Anîb u, Kraîs manö aij u kalîp gî ñaga.

³ Pen hon nîbi bî Kraîs manö aij u nîñjun, nîñö hagöp a gun nîñ udpun gau, “Kale ram mînõñ aij arammim, yad aip mîdmim ake lîmim mîd aij gînabim,” a ga u, manö nîñö anîbu haga rö gînabun. God haga,

“Anîg gîla u, yad kalîp nîñnô mulu lugö,

‘Ram mînõñ aij aramöm, yad aip mîdöm,

ake löm mîd aij göl a gînô u, aragnaböl,’ a gînô.

Manö klö hagem bõj nõp wasö gînô!” a ga.

God anig haga u pen nipe hadame dagol gau ram m+nöŋ i g+ laga ñin u, nan magöŋhalö g+nab gau magöŋhalö hadö gasi n+ŋöm g+nabin a ga. *

⁴ God Manö u adin ap amgö li n+ŋmön, ñin mudun u manö r+mnap n+ŋnabön. Manö an+bu kal+ kñiñ r+köm hagla, “God ñin unbö kagoł j+ŋ ram m+nöŋ nan gau magöŋhalö g+ li haköm, ñin mudun j+ŋ u ake l+nam a göm, y+har+ŋ m+deia,” a g+la. *

⁵ Pen God Manö adin m+do nöp hagaj+ŋ an+bu, God haga, “Ram m+nöŋ aij aramöm, yad aip m+dom, ake löm m+id aij göl a g+nö u, aragnaböl,” a ga. *

⁶ God gö Kraiss manö aij u Isrel n+bi b+ kal+p hag ñ+la pen n+ŋöm, n+ŋö hagöp a göm, n+ŋ udagla. An+bu u me, ram m+nöŋ aij aramöm, God aip m+dom ake löm m+id aij g+blap u, aragla. Pen n+bi b+ ke n+bö r+mnap arnaböl.

⁷ An+bu u, n+bi b+ manö nipe n+ŋöm arö g+la gau umlö, m+ iru nöp inö, bac itaŋ Depid God Manö kal+ kñiñ r+köm, manö magö uri nöp hagaj+ŋ u hagöm haga,

“Ñin i God manö apdi n+ŋeinabim u,
manö nipe u n+ŋ udmim.

God manö nipe n+ŋmim
iru göp a g+mim j+ n+ŋagmim,” a ga.

Pen God kauyaŋ u, “Ñin i” a ga u me, hon n+ŋbun, ñin nipe n+bi b+ udnab ñin u auagöp; m+dep nöp m+do. *

* 4:3: Sam 95:11; Hib 3:11 * 4:4: Jen 2:2 * 4:5: Sam 95:11

* 4:7: Sam 95:7-8

⁸ Pen kale hagnabim, “God hadame nöp, ‘Ram m+nöŋ aij arammim, yad aip midmim ake limim mid aij g+nabim,’ a ga u, b+ kub Josua apis bac b+ kalip dam ram m+nöŋ Kenan arö, mid aij g+la adö u haga,” a g+nabim. Pen ñ+n an+bu nöp hagaga; kale amöm ram m+nöŋ Kenan midlö niŋöl g+, manö an+bu kauyaŋ haga. *

⁹ An+b u, God n+pe ñ+n mudun u ake löm mid aij ga rö, n+bi b+ n+pe u rö nöp ake löm mid aij g+naböl.

¹⁰ God ñ+n kagoŋ j+iŋ wög göm, ñ+n mudun j+iŋ u ake löm y+har+iŋ m+deia rö, n+bi b+ an an God ram m+nöŋ aij au arnaböl gau, kale an+b unbö rö nöp wög geila u arö göm, ake löm, y+har+iŋ am n+pe aip mid aij g+naböl. *

¹¹ An+b u, ram m+nöŋ aij an+bu aramun, God aip midun ake lun mid aij g+nabun a ga manö u, klö gun, niŋ ud p+döŋ gun, God Manö hagöp rö nöp göl g+ m+daiun. An+g unbö rö g+nabun u, Isrel n+bi b+ nöd God manö haga u niŋ udagöm ram m+nöŋ aij aragöm, ap lug pakla rö u, hon n+bi b+ añ+ ap unbö gagnab.

¹² N+hön g+n+g: God Manö u kam+iŋ nöp midöp. God Manö u, nan n+hön g+n+g g+nab. Ru m+lö k+id gau magöŋhalö kaŋu göp; God Manö u k+id yab+ŋ. Aŋ han+p yaŋ amöm, gas+ rim+id midmagö ke löm ana ke löm g+nab; aŋ han+p yaŋ amöm, le goŋ ke löm le c+il ke löm g+nab; aŋ han+p yaŋ amöm, gas+ aij niŋbun aka gas+ naij niŋbun u, ud höŋ lö niŋ aij g+nabun. *

* **4:8:** Dud 31:7; Jos 22:4 * **4:10:** Hib 4:4 * **4:12:** Ep 6:17; Rep 1:16; 19:13-15

13 Nihön nihön ginabun gau, God niñ midö niñöl gi ginabun; agamij pi göl gun rö lagöp. Pen nipe nöp hanip manö kub göm, nihön nihön gipun manö u hag niñö niñöl gi nip hag ñnabun.

Jisas God nip nan sabe gep B+ Kub yabit midöp

14 Anib u, God Nip Nan Sabe Gep B+ Kub Yabit hon u, God Niñ nipe Jisas u, amöm Nap aip midöp rö, Kraiss manö aij niñ udpun u, niñ ud pidöñ göl gi midaiun. *

15 God Nip Nan Sabe Gep B+ Kub Yabit hon u apöm m+nöñ il i midmidöp rö, nan si nan naj hanip tip gi ud arnim rö löp gau abe, marö hanip nihön nihön göp gau abe, nip u rö nöp ga u pen nipe gi naj gaga. Anib u, marö nihön nihön hanip ginab u, God Nip Nan Sabe Gep B+ Kub Yabit hon u niñ aij göp rö, hanip mög yabit niñöm,

16 bi an nibö hon aij yabit u midöp. Anib u, hon gac halö midpun u, God an+n+n göp B+ u nip piñiñ gun, arö gagun. God hanip mög niñöm, Niñ nipe nip yuö apöm uma rö, God sea Kiñ asik midöp söl au areinabun u, nipe hanip mög niñöm ud aij göm abad mid aij gö agamij mid aij ginabun. *

5

1 B+ God nip nan sabe gep bi kub gau magönhalö, b+ y+har+ñ n+bi b+ an gau nibö u pen God kalip hag lö, b+ an nibö midöm wög nipe u gipal. N+bi bi nan si nan naj gipal u niñöm, kaj meme aka kaj sipsip dap b+ God nip nan sabe gep

* 4:14: Hib 3:1; 10:23 * 4:16: Hib 10:19

bî kub ñîlô, kale pen bîd adö u pak lauöm, God nîp sabe gî ñîbal. Wög kale ap pen, nîbi bî God nîp gasî nîñlô aij gö, nan rîmnap dap bî God nîp nan sabe gep bî kub ñîlô kale nan anîb gau God nîp sabe gî ñîbal.

²⁻³ Pen bî God nîp nan sabe gep bî kub anîb gau, bî yabił gau me, kale ke u rö nöp nan si nan naij gîpal. Anîb u, nîbi bî rîmnap gau nan si nan naij kale gîpal u abe, kale ke nan si nan naij gîpal u abe gasî nîñöm God nîp nan sabe gî ñîbal. Anîb u, nîbi bî nîñ aij gagpal gau ap lug paknîg rö geinaböl u, God nîp nan sabe gep bî kub u kalîp mög nîñöm, manö hain hagpal. *

⁴ Kale ke, bî kub mîdno a göm, wög anîbu udagpal; God Eron nîp hag lö wög anîbu gîmîdöp rö, kalîp anîg unbö rö nöp hag lö gîpal. *

⁵ Adö anîbu nöp, Krai nîpe ke, yad bî God nîp nan sabe gep bî kub yabił mîdeinam a göm hagaga; God nöp nîp haga,

“Ne Ñî yad;

mîñi yad Nap ne,” a ga.

⁶ Pen God Manö u adîñ ap amgö lî nîñun, God manö ap halö haga u nîñbun. Ñî nîpe nîp haga,

“Melkisedek nîpe yîp nan sabe gep bî mîdmîdöp rö u,

ne yîp nan sabe gep bî pör pör nöp mîdeinabön,” a ga. *

⁷ Pen Jisas mînön nabön adö il i mîdöm, nîp alnîg geila, Nap nîp mîñön göl gî, meg mîgan dap ranöm sabe göl gî mîdeia. Nap nîp hag nîñöm

* **5:2-3:** Lep 9:7; 16:6 * **5:4:** Eks 28:1 * **5:6:** Sam 110:4; Hib 6:20; 7:1

haga, “Yiþ abad miðaimön. Pen anig anig giðmön hagagabin; ne ke niþban rö yiþ giðmön,” a ga. Jisas anig hagö, God manö niþe niþöm, hag niþa rö nöþ ga. *

⁸ Jisas niþe God Ñi niþe yabiþ u pen niþe miþör udöm uþham miðmiðöp u, yad aige gö Nap manö hagnab rö giðnabin a gi gasi niþöm, anig unbö rö nöþ geia.

⁹ Pen Nap manö niþön haga, magöñhalö ga u me, niþe niþi bi manö niþe niþ udöm hain giþal gau ud asiþ yuö, kale ram miþnöh aij kumi kabö adö laþ au aramöm pör pör nöþ kamþñ nöþ mið aij giðnaböl.

¹⁰ Pen adö aniþu nöþ, God Jisas niþ haga, “Melkisedek niþe yiþ nan sabe gep bi miðmiðöp rö u, ne yiþ nan sabe gep bi kub yabiþ miðeinabön,” a ga.

God manö yuö yabiþ u niþ aij giðmim, niþ ud piðöñ giðmim

¹¹ Manö kaliþ kliñ rikabin aniþ i rö iru miðöp u pen yiþið niþagpim u rö, uþham hagnö niþnabim.

¹² Kalöp God Manö pör hag ñiþun u niþ aij giðmim niþi bi riðnap kalip hag ñiþep u pen yiþið niþagpim rö, manö nöð niþeb gau kalöp kauyaþ hag ñun rö löp. Miñi nan klö ñiþep rö u pen ci ñiþ nöþ miðpim. *

¹³ Ñiþ painaþ ci ñiþ nöþ miðpal gau, nagiþ adö u aij, nagiþ adö u naiþ a göm niþagpal.

* **5:7:** Mad 26:36-46; Plp 2:6-8 * **5:12:** 1Ko 3:1-3

14 Pen nîbi bî gasî halö gau gî damöm, adö u gep, adö u gagep a göm nîñ aij gîpal. Kale nan magö yabîñ ñîñbal.

6

God manö yuö u nîñ udun

1 Krais manö aij kalöp pör hag ñîbal gau, kauyañ hagem kauyañ hagem hagagnabin. Ram gîñg, padö bîññ göm kauyañ ud juöm, kauyañ u bîññ göm, kauyañ u bîññ göm gagpal. Anîb u, hon ke nöp kîñ aij gun me, God nîbi bî nîpe mîdeinabun a gun gasî nîñmîdun u böñ nöp arö gun, God Ñî nîpe nîp yuö hanîp a göm uma manö aij u böñ nöp nîñ udun. Padö u ud juöl, rol göl, ud juöl, rol göl, unbö gagun.

2 Ñîg pakpal manö u; God kalîp ud aij gîñm a göm ñîmagö nabîc adö lîbal manö u; nîbi bî umöm urakpal manö u; God nîbi bî magöñhalö manö kub hagöm kalîp nîme lö rîmnap ilön pör udnaböl manö u; manö anîbu kauyañ hagagnabin. Krais manö aij nöd nîñbe anîb gau, gasî nîñ nöp mîdöl gî, Krais manö aij rîmnap halö nîñnabim u aij.

3 Anîb u, God hanîp abad mîdö nîñöl gî, Krais manö aij rîmnap halö hag ñîno nîñnabim.

4 Nîbi bî Krais manö aij nîpe nîñ udöm, hainö arö gîñaböl gau, kale kauyañ nan si nan naij gîpal u mög nîñöm, Krais manö aij nîpe u nîñ udagnaböl. Kale God mailö aij nîpe u hadö nîñla; God nan aij kumi kabö adö lañ nîbö ñöb u hadö nîñla; Ana U† nîpe kalîp añ dan hadö aua.

⁵ God Manö aij u dö yabił göp u hadö niηla; God nipe ni bi bi ram miñöη ił i abad miđniğ gab u, kłö ni pe u hadö niηla.

⁶ Nan anib gau magöηhalö hadö niηla u pen Krai s manö aij u arö gi la. Anib u, kale kauyaη nan si nan nai j gi pal u mög niηöm, Krai s manö aij ni pe u niη udagnaböl. Niñön gi niğ: God Niñ ni pe u kauyaη mab kros ba laη al pak li lö ni bi bi gau ni p hag junaböl. *

⁷ Miñöη au yiη yi mlö, möη paköl gi paköl gi, yiη ran aij göm nan magö pi l aij gö, ni bi bi niñ pai wög anibu niñniğ gaböl gau niñöl. Anig gö God miñöη anibu niñni löm nan aij niñab.

⁸ Pen miñöη au yiη yi mlö, möη paköl gi paköl gi, ki pi l kal i kal i halö gau nö p ranö, nan magö pi lagnab u, miñöη anibu miñöη nai j yabi l. God miñöη anibu manö kłö hagö mab ke yaη innim rö löp. *

⁹ Pen bi niñeb aij yad gau. Manö kub rö hagabun u pen kale ke Krai s manö aij u arö gi pim a gun hagagabun; niη aij gi mim a gun hagabun. Niñön gi niğ: Krai s ni bi bi ni pe miđmim, ni bi bi ni pe gau gi pal rö gi pim u niη bun.

¹⁰ God hałöwałö gagnab; hagöp rö nö p gi nab. Kale nö d God ni p wög gi mim, miđmagö li mim, ni bi bi ni pe kal ip ud aij gi mim gi ni be u abe, miñi u rö nö p ud aij gi mim gi ni bim u abe, ni pe hau l gagnab. *

¹¹ Pen hanip aij gi nab u, kale magöηhalö adö anibu nö p pör nö p göl gi miđ dammim miđ

* **6:6:** Mad 12:31; Hib 10:26-27; 1Jn 5:16

* **6:8:** Jen 3:17-18

* **6:10:** Hib 10:32-34

dammim, amun God aip pör nöp m+id aij gun a g+mim gasi niñbim rö, g+nab.

¹² Kalöp iru maru g+n+m rö löp u, niñ aij g+mim. Kraiss manö aij niñpe u niñ ud p+döñ göm, marö auö klö göm gasi halö m+dpal niñbi bi gau, God nan aij niñnabin a ga u udnaböl. Kale an+ib unbö rö nöp göl gi midpe, kalöp nan aij an+ibu niñnab.

¹³ God bac itañ Ebrahim niñp manö niñjö u hagn+g, bi kub God rö ap halö m+dageia niñjöm, niñbi bi r+mnab hib kale hagaga; hib niñpe ke hagöm haga,

¹⁴ “Yad m+dpin rö, nöp manö niñjö yabiñ hagabin, nöp abad m+dnö niñjöl gi, niñbi bi ne iru yabiñ m+deinaböl,” a ga. *

¹⁵ Ebrahim manö niñpe an+ibu niñjöm, agamiñ abad m+idö m+idö, God nan aij haga u uda.

¹⁶ Hon niñbi bi, manö klö niñjö yabiñ hagn+g, bi kub ap hib niñpe hagn, niñjö yabiñ hagabun a gipun. An+ig g+no, niñbi bi gau niñjöm, u rö nöp u niñjö yabiñ hagaböl a gal.

¹⁷ An+ibu rö, God hib niñpe ke hagöm, “Yad m+dpin rö, nöp manö niñjö yabiñ hagabin,” a ga u, niñbi bi gau niñpai yag daunaböl gau, yad gasi hain niñnem adö ke gagnabin u, niñ aij göl a göm, manö an+ibu rö haga.

¹⁸ An+ib u, hon niñbi bi nan si nan naiñ gun, piññig God niñp lau adö aubun gau, niñjö nöp nan aij kal+ip niñnabin a ga u udn+ig gabun a gun, gasi halö m+daiun. God hib niñpe ke hagöm, yad m+dpin rö, a ga; nöp manö niñjö yabiñ hagabin, a ga. Manö

* **6:14:** Jen 22:16-17

mihöp haga u, God manö piral hagnim rö lagöp. Ke gagnab. *

¹⁹ God Ram Magö Raul Migan U† Ke Yabı† u waij bad yuö yuö gö, nı† amgö niñagpun u pen manö niñö yabı† u hagö, gası añı anıbu nöp niñun, gası halö nı† abad midpun. Manö niñö yabı† anıbu, God ram magö raul migan nıpe u aröp u me, kabö klö rö midöp; anı anı gagnab. *

²⁰ Melkisedek nıpe bı† God nı† nan sabe gep bı† midmidöp rö u, Jisas nıpe God Nı† Nan Sabe Gep Bı† Kub Yabı† hon u löm, God Ram Magö Raul Migan U† Ke Yabı† u nöd amöm, hanı† a göm Nap nı† sabe göl gı† midöp. Nıpe God Nı† Nan Sabe Gep Bı† Kub Yabı† pör pör nöp mideinab.

7

Kiñ ap bı† God nı† nan sabe gep bı† midmidöp

¹ Melkisedek anıbu nıpe Kiñ midöm, nı† bı† bı† ram mınöñ Salem abad midöl gı†, bı† God klö halö yabı† u nı† nan sabe gep bı† u u rö nöp midmidöp. Pen Kiñ rımnap apöm, bac itan Ebrahim nı† gı† naij geila, kalı† yu gı† yuöm, nan aij aij kale gau dap auö niñöl gı†, Melkisedek apöm nı† adan anı† au niñöm, God nı† sabe göm, Ebrahim nı† abad midaimön a ga. *

² Melkisedek anıg ga niñöm Ebrahim nan pı† gı† daua gau, magönhalö nı† me lı† Melkisedek nı† magö añı† ap ñöm, nıpe ke magö unbö ajı† lanı† uda. Pen Melkisedek hib nıpe u it mihöp midöp. Hib nıpe Melkisedek u ud ado göm, “Kiñ Aij Yabı†

* **6:18:** Nab 23:19 * **6:19:** Lep 16:2-3 * **7:1:** Jen 14:17-20

Nöp Göp” a gıpal. Pen nıpe ram mınöñ Salem Kiñ mıdmıdöp u, hib anıbu ud ado göm, “Kiñ Agamıj Mıdep Magö Ñöb” a gıpal.

³ Melkisedek nıpe bı God nıp nan sabe gep bı u pen nıme ıt u anıg göl mıdöp, nap nıhi ıt u anıg göl mıdöp a göm haglö nıñagpun. Pen nıp kalı kılın rıkla ñın u, nıme yag daua ñın u a göm haglö nıñagpun; uma ñın u a göm u rö nöp haglö nıñagpun. Nıpe pör nöp bı God nıp nan sabe gep bı mıdöp rö, nıpe God Ñı nıpe rö mıdöp.

⁴ God bac ıtıñ Ebrahim nıp nıñö aij gö, bı kub mıdeinabön a ga u nıñbun nıpe bı kub mıdeia. Pen Ebrahim Melkisedek nıp bı kub yabıt mıdeia u nıñöm, nan pıtı gı daueia gau, nıme lı nıp magö añı ap ñöm, nıpe ke magö unbö ajıp lañ uda.

⁵ U nöd yabıt anıg ga. Hainö Mosıs nıp yag daueila kub göm, God Manö u adıñ ap kalı kılın rıköm haga, “Ebrahim rıkö rık damöm, nıbi bı Lipai ıt mıdpal gau God nıp nan sabe gep wög gı mıdlö nıñöl gı, kale Isrel nıbi bı gau magöñhalö, mani nan nıñön nıñön udnabim gau, kalıp nıme lı magö añı añı dap ñımim, kale ke unbö ajıp lañ u udmim,” a ga. Anıb u, hon Mosıs lo adö u nıñun nıñbun, kale magöñhalö Ebrahim ıt nıpe mıdmıdal u, pen namam Lipai ıt mıdmıdal gau kalıp pör magö añı ap nıme lı ñımıdal. *

⁶ Pen God bac Ebrahim nıp haga, “Nıbi bı ne gau ud aij gınabin,” a ga. God manö haga ñın u, Ebrahim nıpe bı rımnıap kalıp nan ñagmıdöp; pen Melkisedek apöm Ebrahim nıp nıñöm, God nıp sabe göm, Ebrahim nıp abad mıdaimön a

* 7:5: Nab 18:21

gö, Ebrahim nan daua gau magö añi ap nime li Melkisedek nip ña. Pen Melkisedek Lipai if bi ap midagmidöp.

⁷ Hon niñbun, bi ap apöm bi ap God nip sabe göm, bi anibi nip abad midaimön a geinab u, bi God nip sabe ginab u bi kub, bi ap bi pro. Anib u, hon niñbun Melkisedek bi kub, bac Ebrahim bi pro.

⁸ Bi Lipai if Isrel nibi bi magö añi nime li ñimidal u udöm, mid damöm mitep löm umla. Pen Melkisedek nipe Ebrahim magö añi ap nime li ña uda u, God Manö u kali klin riköm, Melkisedek umöm wög nipe arö ga a göm, ha-gagla.

⁹⁻¹⁰ Ebrahim Melkisedek nip nan nime li ña anibu, ñi pai rik dauaga ñin u ña. Hainö me, Aisak nip rikö, Aisak pen Jekop nip rikö, Jekop Lipai nip rikö, rik amil apil gilö, Lipai bi anib gau God nip nan sabe gep bi wög gilö niñöl gi, Isrel nibi bi gau mani nan kale gau kalip nime li ñimidal. Pen Ebrahim Melkisedek nip nan nime li ña u, kalip rik dauagla magö u ña u me, Ebrahim abe, bac nipe Lipai if abe, Melkisedek nip nime li ñeb rö nöp mideila u niñbun.

Bi God nip nan sabe gep gison nibo u, bi nöd nibo gau ka kalip u uda

¹¹ Mosi God Manö kali klin riköm, anig anig gimim a ga niñöm, Juda nibi bi kaj meme kaj sipsip nan gau damöm, Lipai if God nip nan sabe gep bi gau kalip ñilö, kale pak lauöm God nip sabe gi ñimidal. Kale anig göl God nibi bi nipe midablapp, God Bi hain nibo Melkisedek rö ke ap

yuagbö; Lipai bi gau, God nöp nan sabe gi ñöl gi nöp m+daiblap. Pen God Bi hain n+bö Melkisedek rö ap yua.

¹² Bi God nöp nan sabe gep hain n+bö an+bu apöm, bi God nöp nan sabe gep nöd n+bö gau ka kal+p udeinab u, lo hain n+bö u rö nöp apöm, lo nöd n+bö u ka u udn+m.

¹³ Pen God Manö ad+ñ hagaj+n i, bi God nöp nan sabe gep hain n+bö u, Bi Kub hon u nöp. Lipai n+bi bi il u rik damöm nöp rik dauagla; Bi Kub hon il n+pe u bi añ+ ap God nöp nan sabe gep wög u gaga.

¹⁴ Juda n+bi bi il u nöp rik damöm Bi Kub hon nöp rik daula. Pen Mos+ bi Juda il r+mnap God nöp nan sabe gep wög göl a göm manö r+mnap hagaga. *

¹⁵ Pen Bi God nöp nan sabe gep hain n+bö an+bu, Melkisedek bi God nöp nan sabe gep m+dm+döp rö m+döp u me, nan hagabin an+bi waiö yab+ m+döp.

¹⁶ Bi Kub hon u, bi il n+hön m+döp lo ap hagö, God nöp nan sabe gep bi ap m+dagöp. Pen n+pe bi klö ke halö m+döp, nan ap nöp al pak l+n+m rö lagöp u me, God nöp nan sabe gep bi ap m+döp.

¹⁷ N+hön g+n+g: God Manö ad+ñ ap kal+ kliñ riköm, God manö r+mnap Krais nöp haga u kal+ kliñ riköm hagla,

“Bi y+p sabe gep Melkisedek rö pör nöp m+deinabön,” a ga.

¹⁸ Lo God Mos+ nöp hagö Mos+ n+bi bi kal+p hag ña lo an+bu, n+hön g+n+g geia u g+n+m rö laga;

* **7:14:** Ais 11:1; Mad 2:6; Rep 5:5

manö y+har+ŋ rö la u me, God n+pe ud ke gau la.

¹⁹ Lo God Mos+is n+ip hagö Mos+is n+ibi b+ kal+ip hag ña lo u, nan naij gau ap ud gö aij rö laga. Pen God n+pe nan aij han+ip ñöb; nan nöd n+bö u wasö. An+ib u, gas+ halö m+dpun. Nan aij hain n+bö u n+ŋ udun, God m+idöp au söl aunabun. *

²⁰ B+ God n+ip nan sabe gep nöd n+bö gau wög kale nöd udla ñ+n u, God manö klö r+mnap hagaga. Pen B+ Kub hon God n+ip nan sabe gep b+ la ñ+n u, God manö klö ke hagöm haga.

²¹ B+ Kub hon God n+ip nan sabe gep b+ l+n+g, God manö klö ke hagöm haga,

“Yad B+ Kub, yad manö n+ŋö yab+ŋ hagabin;

hainö manö ap ke hagagnabin.

Ne pör nöp y+ip nan sabe gep b+ m+ideinabön,” a ga. *

²² God manö klö hagöm manö n+ŋö yab+ŋ haga u me, hon n+ŋbun Jisas uma u me, God manö hain n+bö aij yab+ŋ u ud ke gau lagnab. *

²³ B+ God n+ip nan sabe gep nöd n+bö gau, iru nöp rö wög an+bu udla. Ap umö, b+ God n+ip nan sabe gep hain n+bö ap haglö, wög an+bu g+ m+dm+idöp; u umö hain n+bö u m+dm+idöp; u umö hain n+bö u m+dm+idöp. An+bu me, ap pör m+dagm+dal.

²⁴ Pen Jisas an+bu rö gagöp; n+pe pör kam+ŋ m+idöp u rö, wög an+bu arö gagöp. God n+ip nan sabe gep b+ pör nöp m+ideinab.

²⁵ Jisas pör nöp kam+ŋ m+deia, uri kam+ŋ m+idöp, hainö pör nöp kam+ŋ m+ideinab u me, n+ibi

* 7:19: Hib 9:9 * 7:21: Hib 5:6 * 7:22: Hib 8:6; 12:24

bɪ God nɪbi bɪ nɪpe mɪdnɪg, Jisas kalɪp a gɔm uma manɔ aij u nɪŋ udeinabɔl u, nɪpe pɔr nɔp kalɪp ud asɪk yunɪm rɔ lɔp. *

²⁶ Jisas nɪpe bɪ uɫ yabɪɫ; nɪpe nan si nan najj pro pro rɪmnap gagɔp; nɪpe asɪŋ mɪdagɔp. Jisas ram mɪnɔŋ ɪɫ ɪ nɪbi bɪ nan si nan najj gɪpal gau aɪp mɪdeia u pen God nɪp ud ke dam ram mɪnɔŋ aɪj kumi kabɔ adɔ lagod au la. God Nɪp Nan Sabe Gep Bɪ Kub Yabɪɫ hon me u. Hanɪp gɪ ñɪ aɪj gɪnɪm rɔ lɔp.

²⁷ Bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub yabɪɫ yɪharɪŋ gau, ñɪn aɪɪ aɪɪ pɔr nɔp nan si nan najj kale ke gɪpal rɔ, nan pak God nɪp sabe gɪ ñɔm, hainɔ nɪbi bɪ ke nɪbɔ gau nan si nan najj gɪpal rɔ, nan pak sabe gɪ ñɪbal. Pen Jisas hanɪp nɪbi bɪ gau magɔŋhalɔ, nan si nan najj gɪpun u nɪŋɔm, maɪ aɪɪ yabɪɫ mab ba laŋ nɪp ke sabe gɪ ña. Me aɪj! *

²⁸ Lo God Mosɪs nɪp hagɔ Mosɪs nɪbi bɪ kalɪp hag ña lo u hagɔp rɔ gɔm, bɪ nan si nan najj gɪpal gau kalɪp hag lɪlɔ, kale bɪ God nɪp nan sabe gep bɪ kub yabɪɫ mɪdpal. Pen hainɔ u, God manɔ ke kɫɔ hagɔm manɔ nɪŋɔ yabɪɫ haga u, God Ñɪ nɪpe ke hag la. God nan nɪhɔn nɪhɔn Ñɪ nɪpe gɪnɪg gab a gɔm gasɪ nɪŋa u, Ñɪ nɪpe nan magɔŋhalɔ gɪnɪm rɔ lɔp.

8

Jisas nɪpe God Nɪp Nan Sabe Gep Bɪ Kub Yabɪɫ hon

* 7:25: Ro 8:34 * 7:27: Hib 5:3

¹ Pen manö hagabun it u anig göl midöp: God Nip Nan Sabe Gep Bi Kub Yabit hon u amöm God kumi kabö adö laj au mailö halö midöp u ñimagö yijig böj lau adö asik midöp.

² God Nip Nan Sabe Gep Bi Kub Yabit hon anibu, nipe God sabe gep ram au wög göp. God sabe gep ram au wög göp u, nibi bi gi lagla; God sabe gep ram niñö u, God Bi Kub nipe ke gi la.

³ Bi God nip nan sabe gep bi kub yabit minöj adö it i gau magöñhalö, nibi bi nan si nan naj gipal gau kaj meme aka kaj sipsip nan gau dap nan sabe gep bi kub yabit ñilö, kale pen rimnap pak God nip aij a göm sabe gi ñimidal; rimnap pen pak nan si nan naj göm gac halö midpal u God niñmön arö ginim, a göm, bid adö u pak lauöm God nip sabe gi ñimidal. Anib unbö rö nöp, God Nip Nan Sabe Gep Bi Kub Yabit hon nan rimnap God nip ñinig ga.

⁴ Jisas ram minöj kumi kabö adö laj midöp u me, nipe God Nip Nan Sabe Gep Bi Kub Yabit midöp. Pen nipe ram minöj it i midböp, God nip nan sabe gep bi ap midagaiböp. Niñhön ginig: God haga rö, bi Lipai it yag daubal gau nöp, God nip nan sabe gep wög göl gi, Mosi lo manö kali klijn rika rö niñöm, nan pak God nip sabe gi ñibal.

⁵ Pen minöj naböj adö it i God nip nan sabe gep wög gipal u, ana ral niñöm gipal rö nöp gipal; nan yabit u ram minöj kumi kabö adö laj au midöp. Adö anibu nöp, Mosi God sabe gep sel ram u ginig ga u, God nip haga, “Nö ilö gau midmön, yad nöp yamnö niñna rö nöp magöñhalö anib

unbö rö nöp gımön,” a ga. *

⁶ God Nıp Nan Sabe Gep Bı Kub Yabıtı hon Jisas, bı God nıp nan sabe gep bı kub yabıtı nöd nıbö gau gımıdal rö gagab; nıpe wög kub yabıtı gab. God Nıp Nan Sabe Gep Bı Kub Yabıtı hon Jisas gö God nıbi bı nıpe udnab manö u, Mosıs kalı kılın rıka manö u rö mıdagöp. God nıbi bı nıpe udnab manö u hagnıg, nıpe manö kłö hagöm haga, “Yad kalöp manö nıñö hagabin, nıbi bı yad kalıp nan aij yabıtı nınabin,” a ga. *

⁷ Pen God manö nöd hag la u aij gaıböp, manö gısön nıbö u dauagböp.

⁸ Nıbi bı gau mıd aij gagla rö, God kalıp hag gınıg, bı manö hagep nıpe ap gası ñö, God Manö kalı kılın rıköm haga, “Yad Bı Kub kalöp hagabin, hainö yad Isrel nıbi bı gau abe Juda nıbi bı gau abe

kalıp manö aij gısön nıbö hagnabin. *

⁹ Nıpıs nıhi ıtıñ gau kalıp nımagö adö lem ud Ijip nıbö daunö u

pen manö hag adö añı lem hagnö u nıñageıla u me,

yad kalıp arö gınö.

Anıb u, manö anıbu rö,

kalıp kauyañ hagagnabin.

¹⁰ Yad Bı Kub kalöp hagabin,

hainö yad Isrel nıbi bı gau

kalıp manö hain nıbö hagem manö hag adö añı lem,

lo yad u gası mıdmagö añ kale dañ lı nınö,

* 8:5: Kol 2:17; Hib 9:23; Eks 25:40

* 8:6: Hib 7:22

* 8:8: Jer

31:31-34

nıñ aij göm gası nıñöl gı mıdeınaböl.
Anıbu u, yad God kale mıdeınabin;
kale nıbi bı yad mıdeınaböl.

11 Ñın anıbu, nıbi bı yad gau,
nımdamam nıbi bı rımnap kalıp,
‘Bı Kub nıpe God u nıñ udmim,’ a göm, ha-
gagnaböl.

Nıhön gıñıg: nıbi bı pro abe, nıbi bı kub abe,
kale magöñhalö yıp nıñnaböl.

12 Nan si nan naj gıpal gau,
kalıp mög nıñem arö gıñnabin.

Nan si nan naj gıpal gau
gası nıñöl gı mıdem kalıp manö kub ha-
gagnabin,” a ga.

13 God nıpe manö aij hain nıbö anıbi hag löm,
“manö aij gıñsön nıbö” haga u me, hon nıñbun
manö nöd nıbö u mıñi ram łulö göp rö wög
mıdagöp a ga; nan łulö göp u söl böñ nöp ur gıñıg
gab.

9

*God nıp nan sabe gep bı nöd nıbö gau, meme
sıpsıp hagape u udöm, God nıp sabe gı ñıla*

1 God manö aij nöd haga adö u hain göm, God
nıp sabe gıñıg geıla u, yıharıñ sabe göl rö laga;
klıñ aij göl gı nöp sabe gımıdal. God nıpe hagö,
sel ram ap gı löm am nıp sabe gıla. *

2 Sel ram anıbu, ram raul mıgan mıhöp geıla.
Ram magö raul mıgan ap gı löm, Ram Raul Mıgan
Uı u a gıla. Raul mıgan anıbu hapö mıtañ lauep

* 9:1: Eks 26:1-30; 25:23-40

nan ap löm, abañ bad ap löm, God nı̄p sabe gı̄ ñeb bred u pör pör dam abañ adö anı̄bu lımı̄dal.

³ Pen ram magö raul mı̄gan ap, wałı̄j kub yabı̄ł u pı̄ł gı̄la. Raul mı̄gan anı̄bu, Ram Raul Mı̄gan Uł Ke Yabı̄ł u a gı̄la. *

⁴ Raul mı̄gan anı̄bu, mab abañ bad ap gı̄ löm, kabö gol ud pak goł bad löm magöñhalö harı̄ göl, nan hałı̄ñ aı̄j auöp u adö anı̄bu laumı̄dal. Kes kabö gol udöm gı̄la kub ap, God Manö Aı̄j Kes Magö a gı̄mı̄dal u, u rö nöp mı̄deia. Kes mı̄gan anı̄b yañ, God lo manö kalı̄ kłı̄ñ rı̄ka kabö mı̄hau u abe, Eron ilöñ adı̄ñ ud ajep marep ga u abe, nan mana rin kabö gol udöm gı̄la mı̄gan u rı̄m leila mı̄deia u abe lı̄lö mı̄dmı̄döp. *

⁵ God mı̄döp i a göm, Kes Magö mı̄deia adö adö au gı̄lañ, ejol rö mı̄hau auan bad halö böñ böñ geila. Nan si nan naij gı̄pun gac u, God nı̄ñöm arö gañ a göm, hagape pro pro dap sabe gı̄ ñı̄mı̄dal añ anı̄bu. Nan anı̄b gau manö u, mı̄ñi hag mı̄löbö lem kalı̄ kłı̄ñ rı̄knam rö lagöp. *

⁶ Pen nan anı̄b gau magöñhalö gı̄lö mı̄dö nı̄ñöl gı̄, bı̄ God nı̄p nan sabe gep gau pör pör, sel ram raul mı̄gan hön adö u amöm, God nı̄p wög u gı̄mı̄dal. *

⁷ Pen bı̄ God nı̄p nan sabe gep yı̄harı̄ñ anı̄b gau, ram raul magö añ yañ aröl rö laga. Mı̄ añı̄ añı̄, God nı̄p nan sabe gep bı̄ kub yabı̄ł u nöp, sipsip hagape dam nöp, raul mı̄gan anı̄bu armı̄döp. Nan si nan naij nı̄pe ke ga gau gac u

* **9:3:** Eks 26:31-33 * **9:4:** Eks 16:33; 25:10-16; 30:1-6; Nab 17:8-11; Dud 10:3-5 * **9:5:** Eks 25:18-22 * **9:6:** Nab 18:2-6

abe, nibi bi niŋ aij gagöm nan si nan naji gila gau gac u abe God niŋöm arö gi+nim a göm, hagape u dam raul miŋan anibu amöm, God niŋ sabe gi ñim+döp. *

⁸ Ga anibu, Ana U† u hanip yamö niŋbun, sel ram anibu ram raul miŋan mihöp halö midm+döp rö, Ram Raul Miŋan Kam+iŋ Aij U† Ke Yabi† anibu aröl rö laga.

⁹ Pen gi+midal anibu, God hanip nibi bi miñi midpun ñin i gasi niŋun a göm haga. Pen nan ñim+dal u abe, kaj meme kaj sipsip nan gau damöm, pak God niŋ sabe gi+midal u abe, nan si nan naji gi+lö gac midmagö aŋ kale daŋ mideia u lik gi yuö, God nibi bi as+iŋ midagöp niŋpe midaiöl rö laga. *

¹⁰ Anig gi+midal u, kale yi+har+iŋ nan ñi+neb, ñig ñi+neb, ñig pakep, nan adö adö gau nöŋ niŋöm gi+midal. Lo manö nöd ni+bö anib gau niŋöm nan kliš aij gi+midal anibu, yi+har+iŋ God manö aij gi+sön ni+bö hagniŋ ga manö anibu abad midöl gi, ana rö niŋöm gi+pal rö u gi+midal.

God niŋ nan sabe gep bi hain ni+bö u, hagape niŋpe u ke dam God niŋ sabe gi ña

¹¹ Pen Kraiŋ geia nan aij hadö aua gau, niŋpe ke nan aij gau God Niŋ Nan Sabe Gep Bi Kub Yabi† midöp. Pen ram niŋpe au bi aŋ ni+bö hon midöm hanip gi ñab ram anibu, nibi bi gi+lilö sel ram nöd ni+bö midm+döp rö midagöp; God mi+nöŋ naböŋ i gi löm, Kraiŋ wög gab ram u gi laga. Kraiŋ wög gab ram u ram aij unbö ke.

* **9:7:** Lep 16:2-34 * **9:9:** Hib 10:1-2

12 Krais kaj meme kaj kau pi paköm, hagape dam God n̄p sabe ḡim̄dal rö gaga; hagape n̄pe u ke yua u nöp God n̄p sabe ḡi ña. Pen b̄i God n̄p nan sabe gep nöd n̄bö gau pör pör nöp hagape hon göm sabe ḡi ñ̄im̄dal rö gaga; han̄p ud God aip j̄im̄ ñ̄in̄ig, hagape n̄pe ke mañ añi yabił dam Ram Raul M̄igan Uł Ke Yabił laŋ ara u me, hon pör pör nöp kam̄iŋ m̄idaiun rö löp.

13 N̄ibi b̄i lo nöd n̄bö n̄iŋöm nan k̄iñ aij ḡi blap rö gagöm asiŋ m̄idm̄dal n̄ibi b̄i gau aulö, b̄i God n̄p nan sabe gep gau, ñ̄in̄ r̄im̄nap kaj meme ap pak hagape u udöm, n̄ibi b̄i an̄b gau yuö p̄ismas ḡi paköm kam̄iŋ l̄im̄döp; ñ̄in̄ r̄im̄nap kaj kau n̄ibar ap pak hagape u udöm, an̄ig ḡim̄dal; ñ̄in̄ r̄im̄nap kaj kau neb pi ap mab laulö böŋ nöp in b̄ic r̄ika bad r̄im̄nap udöm, ñ̄ig halö uł małi göm udöm u rö nöp n̄ibi b̄i kal̄ip gau yuö p̄ismas ḡi paköm kam̄iŋ l̄im̄döp. *

14 Hagape ȳihar̄iŋ p̄ismas ḡi yuö kam̄iŋ l̄im̄döp an̄bu n̄iŋun n̄iŋbun, Ana pör pör nöp m̄idöp u Krais B̄i Uł Ke Yabił u aip m̄idöm, han̄p a göm umö, hagape yua u han̄p gö, nan si nan naij ḡipun gac u m̄idmagö aŋ hon daŋ m̄idöp u l̄ik ḡi yuö, naḡi ub̄iŋ ap lug paköm umnaböl adö u arö gun, God pör kam̄iŋ m̄idöp u n̄p nöp wög ḡi ñun. *

Krais hagape n̄pe yua rö, han̄p God aip ud j̄im̄ ñöl la

15 Krais God manö aij ḡisön n̄bö dapöm b̄i aŋ n̄bö m̄idöp u, God n̄ibi b̄i yad udnam a göm hag

* 9:13: Lep 16:15-16; Hib 10:4; Nab 19:9,17-19
1:18-19

* 9:14: 1Pi

la gau, kalip nan aij ñ+nabin a ga nan gau udnaböl a göm göp. Kraisa uma u me, nibi bi Mosi's lo manö ña u r+ib juöm, nan si nan naij gipal gau gac an+bu lik gi yunim rö löp.

16-17 Nibi bi rimnap manö klö hagöm hagpal, “Yad umnö, nan yad gau hagpin rö n+me limim,” a gilö, manö an+bu niñöm, y+har+ñ nöp midlö midlö, böñ nöp umlö nöp, hagpal rö n+me libal. Kale kam+ñ midlö niñöl gi, nan kale n+me lagpal.

18 An+bu u rö, God manö aij nöd n+bö Isrel nibi bi kalip haga u, nan ap dap paklö hagape lugö uma me, manö an+bu pidöñ ga.

19 God Mosi's nip hagö Mosi's lo manö köp kal+ kñ rika. God manö an+bu hagö, Mosi's niñöm manö an+bu magöñhalö nibi bi gau magöñhalö kalip hag ñ+ naböñ juöm, kaj kau pi pak hagape udöm, kaj meme pak hagape udöm, ñ+g rimnap halö hoñ göm, nan hisop a gal lö k+d u udöm, sipsip uñ u ud ad+ñ lañ ad+köm, ñ+g hagape an+bu rauöm, lo manö köp an+bu abe, nibi bi apöm m+deila gau magöñhalö abe yuö p+smas gi pakö haga,*

20 “Hagape yunö köp abe kalöp abe p+smas gi pakab an+bu i, God manö aij u klö hagöm hagöp u, kale an+bu unbö rö nöp gi+mim a ga u, hadö niñbun a gem yuabin,” a ga.

21 Pen hagape rimnap udöm, God sabe gep sel ram u yuö p+smas gi paköm, nan niñhön God nip nan sabe gi+ñ+g l+la ram an+bu m+deia gau magöñhalö yuö p+smas gi paköm ga.*

* 9:19: Eks 24:6-8 * 9:21: Lep 8:15,19

22 Lo manö Mosıs kalı kliš rıka anıbu amgö lı nıñun nıñbun, nan nıñön God nıñ nan sabe gıñıg lıla ram anıbu mıdeia gau magöñhalö rö, ke uł aij mıdageia; hagape ud yulö pısmas gı pakö nöp, uł aij mıdmıdöp. Lo manö Mosıs kalı kliš rıka anıbu amgö lı nıñun nıñbun, nıbi bı nan si nan naj gılö, nan ap dap paklö hagape lugö me, gac anıbu lık gı yumıdöp. *

Krais hanıñ a göm umöm, gac hanıñ lık gı yuöp

23 Nan anıñ gau, nan ram mınöñ kumi kabö adö lañ au mıdöp gau ana rö nıñöm gıpal rö nöp mıdmıdöp. Pen nan ana rö mıdmıdöp gau, sipsip ap hagape lugö me, gac anıbu lık gı yua u me, nan yabıl u ram mınöñ kumi kabö adö lañ au mıdöp u, nan yıharıñ anıñ rö wasö, nan aij ke yabıl sabe gı ñeb. *

24 Sel ram nöd nıbö Isrel nıbi bı gı löm God nıñ sabe gı ñımıdal u, nan ram mınöñ kumi kabö adö lañ au mıdöp gau ana rö nıñöm gıpal rö nöp mıdeia. Pen Krais ram mıgan raul anıbu rö araga. Nıpe ram mınöñ kumi kabö adö lañ au aramöm, uri hanıñ bı añ nıbö rö mıdöm God mıdöp aip mıdöp.

25 Isrel God nıñ nan sabe gep bı kub yabıl gau, mı añı añı, hagape kale ke wasö, sipsip nan gau paköm hagape udöm, God nıñ sabe gı ñıñıg, Ram Raul Mıgan Uł Ke Yabıl raul mıgan u armıdal. Pen Krais adö anıbu rö, ñıñ iru nöp nıñ ke sabe gı ñıñıg ram mınöñ kumi kabö adö lañ au araga.

* 9:22: Lep 17:11 * 9:23: Hib 8:5; 10:1

²⁶ Kale g+mıdal rö, Krais abe unbö rö gıböp u, God hadame dagol gau m+nöñ naböñ i gı la ñın u rıköm, mıd damöm mıdpun ñın i, Krais pör pör mı añı añı hanıp a göm, ilön kub udöm umböp. Pen uri ñın hain nıbö mıdpun i, nan si nan naij gac u, nıbi bı nöd mıdmıdal gau gıla, nıbi bı uri mıdpun gau gıpun, nıbi bı hainö mıdeinaböl gau gınaböl, nan si nan naij gac u magöñhalö, mañ añı yabıt nıbi bı magöñhalö a göm ram m+nöñ it i apöm uma. *

²⁷ Nıbi bı gau magöñhalö mañ añı yabıt umöm, hainö manö kub u nıñnaböl rö,

²⁸ Krais nıpe mañ añı nöp nıbi bı nan si nan naij gac kale magöñhalö tık gı yunıg uma. Nıpe bı añı nöp; kale nıbi bı iru yabıt. Krais kauyan aunab. Pen kauyan ado gı aunab ñın u, nıbi bı nan si nan naij gıpal gau kalıp kauyan nan sabe gı ñınam a göm auagnab; nıpe anıg hadö böñ nöp ga. Pen nıbi bı nıp aij gö nıñöl gı abad mıdpal gau kalıp böñ nöp udöm nan aij ñınabin a ga u ñınıg aunab.

10

Sabe gep nöd nıbö u, nan si nan naij gac u tık gı yuagnab

¹ Mosıs lo manö kalı kılın rıka rö nıñöm, sipsip nan gau pak sabe gıpal u, yıharıñ hainö gau gınıg gab u ana ral nıñöm gıpal rö gıpal. Gıpal anıbu, mı añı añı pör gıpal. Anıb u, nıbi bı God nıp aunıg gaböl gau, nan sabe gep lo gau hain göm, God nıbi bı asıñ mıdagöp nıpe mıdöl rö lagöp.

* 9:26: Hib 10:10

² Sipsip nan gau pak God n̄p sabe ḡi ñilö, God nan si nan naj gac kale u böñ nöp ðk ḡi yuböp u, gasi iru niñöm, kauyañ gun kauyañ gun a göm gagblap; mañ añi ap nöp göm arö ḡi blap.

³⁻⁴ Kaj kau nībar hagape u abe, kaj meme hagape u abe, nan si nan naj ḡi pal gac u ðk ḡi yunim rö lagöp u me, mi añi añi pör nöp nan gau pak God n̄p sabe ḡi pal u, kale nībi bi nan si nan naj gac halö mīdpal u hauñ göl rö lagöp. *

⁵ An̄b u, Krais mīnöh naböh adö il i auniñ göm, nīpe God n̄p haga, “Nībi bi kale sipsip nan gau pak nöp sabe ḡi pal u nöp aij gagöp.

Nībi bi nan nöp ñeb ap dam nöp ñibal u nöp aij gagöp.

Pen ne yip bi hañ romañ ap ḡi l̄ban. *

⁶ Pen kaj kau kaj sipsip nan an̄b gau halö laulö böñ nöp in bīc rīköp u abe, nībi bi nan si nan naj ḡi pal gac u gasi niñöm sipsip nan gau pak sabe ḡi pal u abe, u rö nöp ne niñö aij gagöp.

⁷ Pen manö rīmnap halö hagem hagnö, ‘God, yad mīdpin.

Hadame nöp köp u kali kliñ rīköm hagla rö u, yad aubin u, gasi ne nöp niñmön hagnabön rö ḡi nabin,’” a ga.

⁸ Krais manö an̄b mīhau haga. Manö ap u God n̄p hagöm haga, “Nībi bi kale sipsip nan gau pak nöp sabe ḡi pal u ne niñö aij gagöp; nībi bi nan ñeb ap dam nöp ñibal u abe ne niñö aij gagöp; kaj kau kaj sipsip nan an̄b gau halö laulö böñ nöp in

* **10:3-4:** Hib 9:13 * **10:5:** Sam 40:6-8

habik lugöp u abe ne niñö aij gagöp; niñi bi nan si nan naj gipal gac u gasi niñöm sipsip nan gau pak sabe gipal u, u rö nöp ne niñö aij gagöp,” a ga. Mosıs lo manö kalı kliñ rikö midöp rö nöp sabe giñimıdal u pen Kraıs niñöm, “God niñ aij gagöp,” a ga.

⁹ Pen Kraıs manö ap God niñ hagöm haga, “God, yad midpin. Yad aubin u, gasi ne nöp niñmön hagnabön rö ginabin,” a ga. Anıb u, niñi bi nan pak God niñ sabe giñi mıdeila manö nöd niñbö u, God niñpe wasö göm, manö aij hain niñbö u gö pidöñ gö ara.

¹⁰ Anıb u, Jisas Kraıs Nap manö u niñöm, nan si nan naj gıpun gac u hik gi yunıg, mañ añi yabıt hañ romanı niñpe ke böñ nöp sabe giñı u me, hon niñi bi magöñhalö nan si nan naj gac u hik gi ke gau yuö niñi bi uı niñpe midpun. *

¹¹ Bi God niñ nan sabe gep gau niñ añi añi wög kale gıpal. Niñ añi añi kale pör pör nan gau pak God niñ sabe gıpal. Pen anıg gılö, niñi bi nan si nan naj gıpal gac u hik gi yunım rö lagöp. *

¹² Pen Kraıs niñi bi nan si nan naj gac u hik gi yunam a göm niñ ke mañ añi ap nöp sabe giñöm, wög anıbu gi uđpin a göm, am God niñmagö yijıg adö böñ lau asıka.

¹³ Kraıs God niñmagö yijıg adö böñ lau asık midö niñöl gi, God niñpe Kraıs niñ kauı mauı midpal gau ma ara niñpe mo gau linab. *

¹⁴ Kraıs niñpe mañ añi nöp uma u, niñi bi nan si nan naj gac kale hik gi yuöp gau, kale niñi bi uı

* **10:10:** Hib 9:12 * **10:11:** Eks 29:38 * **10:13:** Sam 110:1

nipe hadö mîdpal. Pen kale nîbi bî u† nipe pör nöp mideinaböl.

¹⁵ Ana U† u rö nöp hanîp manö anîbu rö hag ñöb. Nipe manö hagep bî nipe ap nîp gasî ñö, God Manö u adîŋ ap kalî kîñ rîkôm haga,

¹⁶ “Yad Bî Kub hagabin,
hainö yad manö hain nîbö kalîp hagem
manö hag adö añî lem,
lo yad u gasî mîdmagö aŋ kale daŋ lî ñînö,
nîŋ aij göm gasî nîŋöl gî mîdeinaböl,” a ga. *

¹⁷ Pen manö ap haga,
“Nan si nan naij gîpal u nîŋem arö gem,
hainö gasî nîŋöl gî mîdageinabin,” a ga. *

¹⁸ Anîb u hon nîŋbun, God nipe nîbi bî magöŋhalö nan si nan naij gîpal gac u hadö nîŋöm arö göp rö, God nîp nan sabe gep bî gau wög ap mîdagöp yabi†.

God mîdöp söl auun

¹⁹⁻²⁰ Añ mam bî. Jisas hañ roman nipe ke hagape nipe ke nöp sabe gî ñöm ilön udöm uma u me, wa†îj kub Ram Raul Mîgan U† Ke Yabi† pi† gîla u pak gî dö gö, adan gîsön nîbö adan kamîŋ arep ap hon böŋ nöp hi†ka. *

²¹ Krais nipe hon God î† nipe mîdpun gau, bî ram nap nîbö rö mîdöm, God Nîp Nan Sabe Gep Bî Kub Yabi† hon u mîdöp.

²² Anîb u me, Krais nan si nan naij gîpun gac u hadö hîk gî yuö, gasî magö hon mîd aij göp nîŋöm hon ñîg pak aij gîpun rö u† nöp mîdun, God manö

* **10:16:** Jer 31:33; Hib 8:10 * **10:17:** Jer 31:34 * **10:19-20:**
Mad 27:51; Hib 4:16

aij u niŋ ud piðöŋ gun, gasi añi nöp niŋun, God miðöp au söl arun. *

²³ God pör nöp hagöp rö nöp giŋab u me, God hanip dam ram miŋöŋ kumi kabö adö laŋ au ud arnab a göp manö niŋö anibu niŋ ud piðöŋ gun gasi halö abad miðaiun. God hainö anig giŋab manö u niŋi bi gau hag niŋun rö, hon ke gasi añi anibu nöp niŋ ud piðöŋ göl gi miðaiun.

²⁴ Pen añ mam bi riŋnap kalip miðmagö lun gi aij giŋo, kale pen niŋi bi riŋnap kalip miðmagö löm gi aij giŋö, añ mam gau pen pen ud aij gun, gi ŋun, pen pen miðmagö lun, gi aij gun. Gasi u nöp niŋöl gi miðaiun.

²⁵ Niŋi bi riŋnap God Manö niŋun a göm apöm magum gi miðal u pen hainö arö giŋal rö, gagun. Bi Kub ado gi apöm manö kub hagnab niŋ u söl miðöp a gun, ap magum gun, manö aij niŋun u, pen pen hag niŋöl gun, jim niŋöl miðaiun. *

Krais niŋ arö giŋabun u, böŋ nöp ap lug pakun rö löp

²⁶ Krais manö aij manö yuö u haglö niŋ aij gun, pen ado gi nan si nan naij adö u kauyan göl gi miðnabun u, nan ap God niŋp sabe gi niŋo gac hon u hik gi yunim rö lagöp. *

²⁷ Adö anibu, adan hon ap miðageinab. God niŋp piŋniŋ gun, manö kub u abe, mab miŋan kub God kolmaŋ niŋpe gau kalip in hij gi lugniŋ gab u abe abad miðeinabun. *

* **10:22:** Lep 8:30; Esi 36:25; Ep 5:26

* **10:25:** Hib 3:13

* **10:26:** Hib 6:4-8 * **10:27:** Ais 26:11

28 Mosıs lo manö kalı kliñ rıka u, nıbi bı nıñlö, nan yıharıñ rö lö, rıb rıkeila u, nıbi bı mıhau aka mıhau nıgan amgö nıñlö, manö kub gımıdal ñın u, kalıp mög nıñnım rö lagö, bı manö ud asıkep gau manö anıbu nıñ aij göm haglö böñ nöp al pak lımıdal. *

29 Anıb u, nıbi bı God Ñı nıpe u nöp aleb aleb ñınaböl u, God nıbi bı manö kub hagnab ñın u kalıp manö kub hagöm, kalıp pen ilön naj ñınıg gab. God Ñı nıpe nıp aleb aleb ñınaböl anıbu, Krais hagape nıpe ke hanıp God aip ud jım ñöl lınam a göm yua u, kalıp nan yıharıñ rö lö, anıg gınaböl. Pen God Ana kalıp mög nıñöb u, nıp u rö nöp aleb aleb ñınaböl. *

30 Hon nıñbun God Bı Kub nıpe haga, “Nıbi bı nan si nan naj gıpal gau, yad añı kalıp pen gı naj gınabin,” a ga. Pen manö ap haga, “Bı Kub nıpe ke nıbi bı nıpe gau kalıp manö kub hagnab,” a ga. *

31 Pen God Bı Kub pör pör mıdöp u, nıbi bı gau kalıp manö kub hagnab u nıñlö anının gö pıñıñ gınaböl.

God Manö hagöp rö nöp gıno arnım

32 Pen nöd gımıdim u hau gagmim. Krais mailö aij kalöp pak ñö manö aij nıpe u nıñ udpe, nıbi bı rımnap kalöp marö kub ñıla u pen nıp arö gagpe.

33 Ñın rımnap kalöp manö naj hagöm, gı naj gımıdal u pen gası anıbu nıñagmim, Krais nıbi bı mıgan rımnap kalıp gı naj geila anıb gau adö armıdim.

* 10:28: Dud 17:6; 19:15
32:25-36

* 10:29: Eks 24:8

* 10:30: Dud

³⁴ Nibi bi Kraiss manö aij u niñ udlö, nagı lila gau, mög niñmidim. Bi kub ram minön kale abadpal gau apöm nan kale magöñhalö ud gau niñbö gau niñbö piñ gi ud arlö, gası iru niñagmim, aij gö niñöl gi, kale nan piñ gi ud aragep, nan aij yabiñ pör pör nöp midnab u gası niñöl gi nöp midmidim. *

³⁵ Anib u, hain hain gagmim; klö gimim gası halö mideinabim u, God kalöp pen nan aij yabiñ niñab.

³⁶ Kraiss manö aij niñ udpim u arö gagmim. God Manö hagöp rö nöp giñpe arö me, God Manö hagöp rö nöp kalöp nan aij anibu niñab.

³⁷ God Manö u niñun niñbun, manö ap kalı kliñ riköm hagla,

“Magö ulep nöp ap midöp

Bi auniñ gab u aunab. *

³⁸ Pen nibi bi kamıñ aij yad gau,
yıp niñ udöm kamıñ mideinaböl.
Pen nibi bi rimnap yıp arö giñaböl u,
yıp aij gagnab,” a gıla.

³⁹ Pen hon nibi bi God niñ arö göm ap lug paknaböl rimnap midagpun; nibi bi niñ niñ udöm, pör pör nöp kamıñ mideinaböl gau midpun.

11

Niñ udep magö u

¹ Nibi bi God Manö hagöp u manö niñö hagöp a göm, God niñ niñ udpal gau, God Manö hainö kalöp gi aij giñabin a göp u, kale gası miñhöp wasö, God Manö hagöp rö nöp niñ ud piñdön giñpal. Nibi

* **10:34:** Mad 6:20; 19:29 * **10:37:** Hab 2:3-4

bî God Manö hagöp u manö niŋö hagöp a göm, God niþ niŋ uɗpal gau, God Manö nan anib gau anig göl anig göl miðöp a göp u, kale nan anib gau amgö niŋaɗpal u pen kale gasi miðöp wasö, God Manö hagöp rö nöþ niŋ ud piðöŋ giþal. *

² Niþi bî riþnap hadame nöþ gau, miþni nöþ kalî kliþ riþkajin rö giþa rö, God niþ aij ga.

³ God niþ niŋ udun, God Manö hagöp u manö niŋö hagöp a giþun u me, nan kumi kabö adö laŋ abe, nan miþnöŋ naböŋ iþ i abe, God nan ap udöm giþ laga, God manö u nöþ hagö la u, niþbun. *

Ebol, Inok, Noa God niþ niŋ udla

⁴ Hadame nöþ bî ne Ebol God niþ niŋ udöm, God manö hagöp u manö niŋö hagöp a ga u me, nan dapöm God niþ pak sabe giþ ñö, God niŋö aij ga. Pen niþmam Ken nan dapöm sabe giþ ña u, God niŋö aij gaga.

Ebol niþe God niþ niŋ udöm, God manö hagöp u manö niŋö hagöp a ga u me, God niþ pen bî kamiŋ aij yad a göm, nan sabe giþ ña u niþöm, yiþ aij göp a ga. Ebol umöm arö, miþni aip miðagpun u pen, niþe God niþ niŋ uda aiud anibu, hanip niþi bî riþnap gasi ñöl giþ nöþ miðöp. *

⁵ Pen Inok niþe u rö nöþ God niþ niŋ udöm, God manö hagöp u manö niŋö hagöp a göm, God niþ niŋ ud mið damöm umaga. God niþ niŋ udöm, God manö hagöp u manö niŋö hagöp a ga u me, God niþ pen bî kamiŋ aij yad a göm, kamiŋ nöþ ud ara. Niþi bî niþ ulþai ulþai niŋ wasö giþa; God

* **11:1:** 2Ko 5:7 * **11:3:** Jen 1:1; Sam 33:6; Jon 1:3 * **11:4:** Jen 4:3-10

nipe ke nɪp dam ram mɪnɔŋ kumi kabö adö lan au ud ara. *

⁶ Nɪbi bɪ God nɪp nɪŋ udöm, God Manö hagöp u manö nɪŋö hagöp a gɪnaböl gau nöp, God nɪŋö aij gɪnab. Nɪhön gɪnɪg: nipe kamɪŋ mɪdöp rö, nɪp sabe gɪno, hanɪp manö hagöp rö gɪnab a gɪpal nɪbi bɪ gau nöp ud aij gɪnab.

⁷ Pen Noa nipe u rö nöp God nɪp nɪŋ udöm, God manö hagöp u manö nɪŋö hagöp a göm, God hagöp rö nöp gɪnab a göm, haga rö nöp ga. God Noa nɪp möŋ kub paknab a gö, Noa amgö nɪŋaga u pen God nɪp nɪŋ uda rö, manö nɪŋö hagöp a göm, ñɪg magɪb kub u gɪ la. Ñɪg magɪb kub anɪbu gɪ löm, nɪbi nipe ñɪ pai nipe gau magöŋhalö raul mɪgan anɪbu arlö, möŋ kub yabɪt u ala pen kamɪŋ mɪdeila. Pen God möŋ kub paknab a gö, amgö nɪŋaga ñɪn u, God manö hagöp u manö nɪŋö hagöp a göm gö arö ñɪg magɪb gɪ la u me, God nɪp bɪ kamɪŋ aij yad a ga. Nipe kamɪŋ arö nɪŋöl gɪ, nɪbi bɪ manö nipe rɪb jula gau nɪbi bɪ nan si nan naij nöp göl gɪ mɪdeila u waiö mɪdöp. *

⁸ Bac iŋan Ebrahim u rö nöp God nɪp nɪŋ udöm, God manö hagöp u manö nɪŋö hagöp a göm, haga rö nöp ga. Nap ram mɪnɔŋ u mɪdö nɪŋöl gɪ God haga, “Ñɪ pai ne yag daunabön yag daulö arnab gau, kalöp ram mɪnɔŋ kub ap böŋ nöp hagnabin u me, ammön anɪb gau mɪdaimön,” a ga. God anɪg hagö, Ebrahim ram mɪnɔŋ anɪbu mɪdöp gau a göm nɪŋaga; God yɪp abad mɪdeinab a göm, haŋöwalö ara. *

* **11:5:** Jen 5:21-24 * **11:7:** Jen 6:13-22; 7:1 * **11:8:** Jen 12:1-5

9 Pen God ram m+inöŋ n+p hag la am m+ideia ram m+inöŋ an+bu ram m+inöŋ n+pe wasö, n+bi b+ r+imnap ram m+inöŋ kale. N+pe b+ m+lö gau n+bö rö m+ideia. N+pe an+g göl m+döm, sel ram nöp göm han ajöm, ñ+ n+pe Aisak n+p yag daua. Yag dauö kub göm, nap ga rö nöp sel ram nöp han ajeia. Aisak ñ+ n+pe Jekop n+p yag dauö kub göm, u rö nöp sel ram nöp han ajeia. Pen God ram m+inöŋ n+p hag löm Ebrahim n+p haga u, ñ+ n+pe Aisak Jekop kal+p u rö nöp hag la. *

10 Pen Ebrahim God ram m+inöŋ klö aij pör m+ideinab a göm g+ la u, am m+ideinabin a g+ gas+ n+ŋöl g+ m+ideia.

11 Ebrahim b+ m+lep löm, n+bin Sara n+bi wasöke m+lep yab+ löm, m+dailö. Pen Ebrahim God n+p n+ŋ udöm, God manö hagöp u manö n+ŋö hagöp a göm, hagöp rö nöp hal+p g+nab a göm, ñ+ Aisak n+p yag daulö. *

12 Ebrahim b+ hadö umöb rö m+ideia u pen ñ+ n+pe an+bu r+kö, r+k dam dap+l g+lö, hon n+bi b+ iru n+banö yab+l, gap+ kumi kabö laŋ au iru n+banö yab+l m+döp rö, kabö kuŋup airan ñ+g goŋ au iru n+banö yab+l m+döp rö, wö ral n+ŋagpal rö u, m+dpun. *

13 B+ hadame nöp hagabin an+b gau, God n+p n+ŋ udöm, God manö hagöp u manö n+ŋö hagöp a göm, hagöp rö nöp han+p g+nab a göm, umla. God kal+p n+hön n+hön hagö, hagöp rö nöp han+p g+nab a göm, n+p n+ŋ ud m+ideila u pen God haga an+bu gö n+ŋöm umagla. God kal+p n+hön n+hön

* 11:9: Jen 35:12 * 11:11: Jen 18:11-14; 21:2; Ro 4:19 * 11:12: Jen 15:5; 22:17

haga u, amgö n+ηagöm, m+lö gau n+bö rö gas+ kale nöp n+ηöm, hainö God nan aij han+η n+ nab a ga u han+η n+ nab, a göm, aij gö n+ηöl g+ m+ döm umla. M+ nöh naböh adö i+ i m+ döm hagm+ dal, “Hon n+ bi b+ ke gau n+ bö y+ har+ η apun m+ nöh naböh adö i+ i m+ dpun,” a g+ m+ dal. *

14 N+ bi b+ manö an+ bu rö hagpal gau, ram m+ nöh hon y+ j+ g göl ap m+ döp u a g+ gas+ u n+ ηöm, an+ g hagpal.

15 Ram m+ nöh kale arö göm aula u gas+ arö, ado g+ arblap pen ado g+ aragla.

16 Pen gas+ kub kale ara God ram m+ nöh aij kumi kabö adö laη au. God n+ pe pen kal+ η ram m+ nöh ap g+ l+ aij ga u me, kale God n+ η God hon a g+ pal u, n+ pe n+ ηö nable gagöp.

17-19 Pen God, Ebrahim hagnabin rö g+ nab aka göm, n+ η haga, “N+ ne Aisak, ‘R+ kö r+ klö r+ k dam dap+ l g+ lö iru m+ de inaböl,’ a g+ nö n+ u nöp, n+ η dam al pak l+ mön, y+ η sabe g+ n+ mön,” a ga. Hagö, Ebrahim God n+ η udöm, God manö hagöp u manö n+ ηö hagöp a göm, y+ η hagöp rö nöp g+ nab a göm haga, “N+ yad an+ bu r+ kö r+ klö r+ k dam dap+ l g+ lö iru m+ de inaböl a ga manö u arö gagnab; n+ yad añ+ yab+ l u al pak l+ nö, n+ pe gö kauyan uraknab,” a göm, n+ n+ pe Aisak n+ η dam b+ d adö u nag+ ad+ k löm, ru udöm b+ g l+ n+ g gö, God haga, an+ g gagmön a ga. An+ b u, n+ n+ pe Aisak n+ η hadö böη nöp uma rö la u pen n+ η kam+ η udöm dam ado g+ ara. *

20 Aisak pen kub göm n+ m+ hau yag daua. N+ η

* 11:13: Jen 23:4; 1Kr 29:15; Sam 39:12; 1Pi 2:11

Jen 21:12; 22:1-14; Ro 4:17

* 11:17-19:

ap hib nipe u Jekop; ñi ap hib nipe u Iso. Pen nap Aisak u rö nöp God níp niñ udöm, God manö hagöp u manö niñö hagöp a göm, bi mitep yabił löm, God hagöp rö nöp gınab a göm, ñi nipe mihau kalıp nan aij hainö gınab manö u rimnap nöd hag ña. Umö, hainö haga rö nöp ga. *

21 Pen ñi nipe Jekop u rö nöp God níp niñ udöm, God manö hagöp u manö niñö hagöp a göm, hagöp rö nöp gınab a göm, bi mitep yabił löm söl umniğ ga ñin u, ilöñ adıñ ud ajep nipe u udöm, God hib nipe hagö adö arö niñöl gi, ñi nipe Josep ñi rıka mihau u kalıp hagöm, God kalıp mihau ud aij göm abad mid aij gınım, a ga. *

22 Pen ñi nipe Josep u rö nöp God níp niñ udöm, God manö hagöp u manö niñö hagöp a göm, hagöp rö nöp gınab a göm, bi mitep yabił löm söl umniğ ga ñin u, Isrel nıbi bi nipe gau kalıp haga, “Hainö ram mınöñ Ijip i arö gımim, ado gi ram mınöñ Kenan arnabim. Ñin anıbu, le yad gau halö dammim anıg anıg gımim,” a ga. Hagöm umö, hainö kalıp haga rö nöp gıla. *

Mosis nıpe yag dapil pi gılo

23 Mosis nıme nap ber u rö nöp God nıp niñ udmil, God manö hagöp u manö niñö hagöp a gımil, hagöp rö nöp gınab a gımil, ñi Mosis nıp yag daumil, kñiñ aij mideia u niñmil, rakın mihau niğañ pi gılo mideia. Ijip Kiñ Pero nıp piñiñ gaglö. *

* **11:20:** Jen 27:27-29,39-40 * **11:21:** Jen 47:31-48:20 * **11:22:** Jen 50:24-25; Eks 13:19 * **11:23:** Eks 1:22; 2:2

24 Mosıs kub göm, nıpe u rö nöp God nıp nıñ udöm, God manö hagöp u manö nıñö hagöp a göm, hagöp rö nöp gınab a göm haga, “Yıp Pero pai nıpe ñı nıpe hagagöl.

25-26 Mınöñ naböñ adö it i nan si nan naij göl gı mıdnö, yıp aij gagnab; pör pör mıdeinam a gem, Mesaia nıp nıñ udnö, yıp hag junaböl u aij; pen Ijip nıbi bı arep auep nan aij aij kale gau yıp aij gagöp a ga. Yad nıbi bı God lau adö mıdlö, kalıp gı naij gıpal gau aip magum gem mıdeinam,” a ga.

27 Pen Mosıs nıpe God amgö nıñagep u nıp nıñ udöm, waiö nıñnım rö lö, Kın Pero nıp mulu kal nıñ a u pıñıñ gaga. God nıp nıñ udöm, God manö hagöp u manö nıñö hagöp a göm, hagöp rö nöp yıp abad mıdeinab a göm, God haga rö nöp göm, Isrel nıbi bı kalıp uł gı Ijip arö göm aua.

28 Pen Mosıs nıpe God nıp nıñ udöm, God manö hagöp u manö nıñö hagöp a göm, hagöp rö nöp hanıp gınab a göm, hagö, Isrel nıbi bı Pasopa sipsip pi gau paköm, hagape udöm ajöñ it böñ böñ yulö pısmas gı pakö, naböñ adö lañ abe yulö pısmas gı pakö, ejöl apöm Ijip nıbi bı ñı nöd yag daula gau magöñhalö al pak löl gı, Isrel nıbi bı ram kale u amöm ñı nöd kale gau al pak laga. *

29 Isrel nıbi bı God nıp nıñ udöm, God manö hagöp u manö nıñö hagöp a göm, hagöp rö nöp hanıp gınab a gılö, Ijip kai kalıp rıdık gılö, amöm ñıg solwara Hagape u rıknıg gılö nıñöl gı, God gö ñıg anıbu hıı gı böñ böñ arö, mınöñ mıtep adö u rö amöm, böñ lödañ arla. Pen Ijip kai kalıp yu

* 11:28: Eks 12:21-30

gɨ dam aŋ anɨbu aueila, ñɨg apöm kalɨp paɨu gö magöŋhalö ñɨg ñɨŋöm um hakla me. *

³⁰ Pen hainö Isrel nɨbi bɨ God nɨp nɨŋ udöm, God manö hagöp u manö nɨŋö hagöp a göm, hagöp rö nöp gɨnab a göm, amöm daun kub Jeriko kabö waryö klö u ñɨn unbö mudun u gɨgabö gɨlö gɨlö, kabö waryö u böŋ nöp lug paka. *

³¹ Bɨ si udep nɨbi Rehap u, God nɨp nɨŋ udöm, God manö hagöp u manö nɨŋö hagöp a göm, nɨbi bɨ nɨpe God manö nɨpe arö gɨla gau aip umaga. Nɨhön gɨnɨg: bɨ Isrel mɨhau daun kub Jeriko arlö, kalɨp mɨhön al pak lɨnɨg gɨlö, God Rehap hagö, ram mɨnön hon nɨŋ lɨnɨg aubil a göm, ud amdam gö, kamɨŋ mɨdmil ado gɨ arlö. *

³² Pen nɨbi bɨ God nɨp nɨŋ udöm, God manö hagöp u manö nɨŋö hagöp a gɨlö, kalɨp ke yabɨɨ ga aiud gau aige göl gem mɨlöbö hagnam. Bɨ ne Gidion, Barak, Samson, Jepda, Depid, Samyuel bɨ gau abe, bɨ God manö hagep gau abe gɨla gɨla rö hagnö, manö mɨlö kub arnab. *

³³ Nɨbi bɨ anɨb gau God nɨp nɨŋ udöm, God manö hagöp u manö nɨŋö hagöp a göm, rɨmnap nɨbi bɨ ram mɨnön ke rɨmnap kalɨp yu gɨ yula. Kale gɨ aij gɨla rö, God gɨnabin a ga rö nöp kalɨp ga. Rɨmnap kalɨp kain hapeb laiön mɨdeila aŋ u ud yula, God kalɨp abad mɨdö hauagla. *

³⁴ Pen rɨmnap mab kub ineia aŋ u ud yula inaga. Rɨmnap ru mɨlö kɨd udöm kalɨp bɨnɨg lun

* **11:29:** Eks 14:21-31 * **11:30:** Jos 6:12-21 * **11:31:** Jos 2:1-21; 6:21-25; Jem 2:25 * **11:32:** Jaj 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31; 11:1-12:7; 1Sa 16:1-1Ki 2:11; 1Sa 1:1-25:1 * **11:33:** Dan 6:1-2

a gila u pen piñiŋ gi arla. Nibi bi rımnap nıbi bi hain u pen God kalıp abad mideia kal klö yabıt mideila. Pen pen göl gi, amöm ami bi ram mınöŋ ke nıbö gau kalıp yu gi yula. *

³⁵ Nibi rımnap nugmul bi ñi pai kale gau umeila, God nıp nıŋ udöm sabe gılö, nıpe gö kauyaŋ urakla.

Nibi bi rımnap God nıp nıŋ udeila rö, kalıp ilön ñıla. God nıp arö giıblap, kalıp hubık yulö kamıŋ arıblap u pen, umno God hanıp gö urakun ram mınöŋ aij nıpe au pör pör mıd aij gun a göm, God nıp cıg göl gi nöp mıdöm nıp arö gaglö, kalıp rapın gi naj göm ilön mab ñılö ñılö umla. *

³⁶ Rımnap kalıp hag juöm, ilön ud rapın pakla. Rımnap adıköm nagı yula. *

³⁷ Rımnap kabö ju pak lılö umla. Rımnap kalıp so udöm rıb gi dö gi adıŋ adıŋ lıla. Rımnap ru mılö kıd udöm, kalıp böŋ nöp bıñıg lıla. Rımnap kalıp pör nöp gi naj göm, yuk gılö gılö uıham yabıt mıdöm, nıbi bi mög gep rö mıdöm, kaj meme sipsip hañ udöm waııŋ rö yımöm gi ajmıdal. *

³⁸ Pen nıbi bi gau nıbi bi aij yabıt; nıbi bi naj gau aŋ kale au mıdagaıblap. Hon aip mıdep rö lagöp a göm, kalıp gi naj gılö gılö, piñıg gi am ram mınöŋ kabö nöp mıdöp aŋ gau mıdöm, kabö mıgan mınöŋ mıgan gau han ajmıdal.

³⁹ Nibi bi hagabin anıb gau, God nıp nıŋ udöm, God manö hagöp u manö nıŋö hagöp a göm,

* **11:34:** Dan 3:23-27 * **11:35:** 1Ki 17:17-24; 2Ki 4:25-37

* **11:36:** 1Ki 22:26-27; 2Kr 18:25-26; Jer 20:2; 37:15; 38:6

* **11:37:** 2Kr 24:21

hagöp rö nöp g+nab a g+lö, God kalıp magöḡhalö, g+ aij yab+ g+mim n+bi b+ kam+ñ aij yad m+dpim, a ga. Pen God kalıp nan aij ñ+nabin a ga u, nan aij u ñ+n an+bu udagla.

⁴⁰ N+hön g+nig: God han+p nan aij yab+ ñ+nig gabin a göm gas+ n+ñ rö, ñ+n hain añ+ an+bu nöp, kale n+bi b+ gau abe, hon n+bi b+ abe han+p magöḡhalö udö, seg am j+m ñöl n+bi b+ u+ n+pe m+deinabun.

12

¹ Pen n+bi b+ iru nöp hagaj+n an+b gau han+p b+g g+gabö göl g+ m+dpal rö, nan gas+ kub n+ñbun gau arö gun, nan si nan naij han+p y+ñ+d c+g g+n+m rö löp u arö gun, k+ö gun adan han+p hag la u g+ dö g+ arun. *

² Jisas haga rö, hon God n+p n+ñ udun, God manö hagöp u manö n+ñö hagöp a gun, hainö God manö hagöp u magöḡhalö waiö nöp n+ñ aij g+nabun. Jisas n+p mab kros ba lañ al pak l+nig g+lö, y+p b+ naij rö al pak l+lö nable udnabin a göm hagaga. Hainö ram m+nöñ kumi kabö adö lagod au m+ñ m+ñ yab+ g+nabin a göm, han+p n+bi b+ a göm umöm, urak am God ñ+magö y+j+g adö böñ lau as+ka. An+b u, pör pör nöp Jisas n+p nöp gas+ n+ñöl g+ m+daiun.

³ N+bi b+ iru nöp Jisas n+p mulu kal n+ñöm g+ naij göm g+lö arö, n+pe p+ñ+ñ gaga u n+ñmim. Jisas ga adö an+bu n+ñmim, an+g unbö rö nöp g+mim, gas+ halö m+dmim, God hagöp rö nöp göl g+ m+daimim.

⁴ Jisas n+pe Seden aip pen pen ga u, b+ gau n+p mab ba lañ al pak l+lö uma. Kale pen, Seden kalöp

* **12:1:** 1Ko 9:24-25

nan si nan naj g+n+g t+p gö, an+g gagun a g+mim,
n+p aip pen pen g+pim u, kalöp al pak lagpal.

⁵ God kalöp ñ+ pai yad a göm manö aij hagö God
Manö u kal+ kliñ r+kla u hau+ g+pim akan N+pe
haga,

“Ñ+ pai yad gai i!

B+ Kub u kalöp r+m+id ukn+g marö ñ+nab u,
gasi kub n+nagmim.

B+ Kub kalöp hag g+nab u,
han+p böñ nöp arö göp a g+mim,
gasi iru n+nagmim.

⁶ B+ Kub n+bi b+ m+dmagö löp gau kal+p r+m+id
uknab.

Ñ+ pai n+pe gau me, kal+p magöñhalö marö
ñ+nab,” a ga. *

⁷ An+ib u, u+ham m+ideinabim u, gasi iru
n+nagmim; God han+p r+m+id ukab a g+mim gasi
halö m+daimim. Kale n+n+bim, nap b+ gau ñ+ pai
kale gau magöñhalö r+m+id ukpal. *

⁸ God n+pe ñ+ pai n+pe magöñhalö r+m+id uknab.
God kalöp r+m+id ukagnab u, kale ñ+ pai n+pe
wasö, ñ+ pai nap halö m+dagpim u me, kalöp
r+m+id ukagnab.

⁹ Bapi hon m+nöñ naböñ adö i+ i gau, han+p
r+m+id uklö, aij ukpal u a gun n+n+bun. An+ib u
rö, Bapi hon kumi kabö adö lañ m+döp u han+p
r+m+id ukö, aij yabi+ an+g göp a gun n+n+un kam+n
m+daiun.

¹⁰ Bapi hon m+nöñ naböñ adö i+ i r+m+id ukpal
gau, ñ+ pai m+daino pro magö u nöp, gasi kale ke
n+nöm han+p r+m+id ukpal. Pen God han+p a göm,

* **12:6:** Job 5:17; Pro 3:11-12; Rep 3:19 * **12:7:** Dud 8:5

u† m†dpin rö nöp m†deilan a göm, han†p r†m†d uköp.

¹¹ God han†p r†m†d uköp magö u aij gagöp u pen r†m†d ukö, nag† aij adö an†bu n†ñun, agam†j m†dun g† aij göl g† nöp m†deinabun. *

God nan n†pe gau nöp gas† n†ñöl g† m†daimim

¹² An†b u me, ñ†n ma ka†a gö auöp u, y†har†ñ göp a g†mim, urak am†l ap†l g†pe klö g†n†m. *

¹³ Adan y†j†g göl aij aij adö u arbe, r†mnap ma p†g juain†m, klö g†mim ammim g†pe g†pe, kam†ñ l†nab. *

¹⁴ N†bi b† gau aip magöñhalö j†m ñöl m†daiun a g†mim m†daimim u pen God n†bi b† u† n†pe m†daimim. God n†bi b† u† n†pe gau nöp B† Kub u n†p n†ñnaböl.

¹⁵ Kale n†ñ aij g†mim, God han†p mög n†ñöm ud aij göp u arö gagmim. N†ñ aij g†mim, añ kale gau n†bi ap b† ap gas† naj n†ñöm, n†bi b† r†mnap gas† naj an†bu hageinab u, kale pen u rö nöp g†lö g†lö, n†bi b† iru nöp kal†p as†ñ u† g†n†m rö löp.

¹⁶ N†ñ aij g†mim, añ kale gau n†bi b† ap n†bi si b† si gagn†m. Kale magöñhalö God nan n†pe gau nöp gas† n†ñöl g† m†daimim. Iso hadame nöp ga rö gagmim. Iso n†pe God nan n†pe gau gas† n†ñagöm, k†yö lö, nan ñ†ñ†n a göm, God nap Aisak nan aij ña u, Aisak ñ† n†pe nöd u Iso n†p ñ†n†g ga u, Iso ñ† nöd m†döm udböp u, pen nan aij an†bu nan y†har†ñ rö lö arö göm, nan magö u nöp uda. *

* **12:11:** Jem 3:17-18

* **12:12:** Ais 35:3

* **12:13:** Pro 4:26

* **12:16:** Jen 25:29-34

17 Pen kale niŋbim, nap Aisak nan aij ñi nöd Iso niŋ ñi niŋ ga nan aij anibu, Iso udaga u me, hainö mög gö miŋtön göl gi, kauyaŋ udnam a göm, adan udnim ap midagö, mög yabiŋ gö miŋtön gi miŋdeia.
*

God pör kamiŋ midöp u ram miŋnön niŋpe u aubim

18 Isrel niŋbi bi ram miŋnön Sainai Dum midöp u amöm dum anibu il au aulö, mab kub yabiŋ inöm, siŋbön yabiŋ apöm, yiŋgön kub udöm gö, amgö kale ke niŋla. Pen kale ram miŋnön anibu rö auagpim.
*

19 Aŋiŋ magö manö kub u hagöm, manö kumi kabö adö laŋ niŋbö ap hagö, niŋbi bi gau piŋniŋ göm Mosiŋ niŋp hagla, “Ake! Manö hagab anibu rö, manö riŋnap hagö niŋaŋun,” a giŋla. *

20 Niŋhön giŋniŋ: God manö nöd hag la u Isrel niŋbi bi gau hag niŋniŋ göm Mosiŋ niŋp haga, “Niŋbi bi, kaj meme, kaj sipsip nan gau dum anibi auaiöl, kabö ju böŋ nöŋ pak lep,” a ga. Manö anibu niŋlö midmagö aröp. *

21 Nan ga anibu niŋjöm piŋniŋ giŋla u, Mosiŋ u rö nöŋ niŋjöm haga, “Yad giŋ giŋ gem piŋniŋ gabin,” a ga. *

22 Kale pen Sainai Dum anibu auagpim; kale Saion Dum aubim. Saion Dum aubim u, God pör kamiŋ midöp u ram miŋnön niŋpe u aubim, ram miŋnön Jerusalem kumi kabö adö laŋ, ejol iru

* 12:17: Jen 27:30-40 * 12:18: Eks 19:16-20; Dud 4:11-12

* 12:19: Eks 20:18-21; Dud 5:22-27 * 12:20: Eks 19:12-13

* 12:21: Dud 9:19

nɪbanö yabɪɫ ñɪñɪ löɫ gɪ mɪdpal au, ram mɪnönɟ anɪbu aubim.

²³ Nɪbi bɪ Kraiſ manö aij u nɪɟ udlö, God kalɪp ñɪ nöð rö udöm, ñɪ pai yad a göm, hib kale ram mɪnönɟ nɪpe kumi kabö adö laɟ au kalɪ kɪñ rɪköp; kale magum göm mɪñ mɪñ göɫ gɪ mɪdpal au, ram mɪnönɟ anɪbu ammim, Kraiſ nɪp nɪɟ udpal kalɪp aip jɪm ñöl mɪdpim. Kraiſ nɪp nɪɟ udpim u me, God nɪbi bɪ gau magöŋhalö manö kub hagnab God u aip jɪm ñöl mɪdpim. Nɪbi bɪ ram mɪnönɟ ɪɫ i mɪdöm, God nɪp nɪɟ udöm, God Manö hagöp rö göm, nɪbi bɪ kamɪɟ aij nɪpe mɪdöm, umöm ana kale am God aip nɪbi bɪ uɫ nɪpe mɪdpal gau, kalɪp aip jɪm ñöl mɪdpim.

²⁴ Jisas nɪpe God manö aij gɪsön nɪbö dapöm bɪ aɟ nɪbö mɪdöp u, nɪp nöp aubim. Ken nɪmam Eboɫ nɪp al pak lö hagape yua u, manö kub yabɪɫ uda; pen Jisas hagape nɪpe u hanɪp a göm yua rö, God aip jɪm ñöl mɪdaiun rö löp. *

Nɪɟ aij gɪmim

²⁵ Anɪb u, nɪɟ aij gɪmim. Nɪbi bɪ Sainai Dum ɪɫ au mɪdöm, God manö haga u udagla gau, kamɪɟ aröl rö laga rö u, God ram mɪnönɟ kumi kabö adö laɟ au nɪbö manö aij gɪsön nɪbö u haga u arö gɪnabun u, hanɪp u rö nöp kamɪɟ arun rö lagnab yabɪɫ. *

²⁶ Ñɪn nöð anɪbu God kalɪp manö hagö nɪɟöl gɪ, munmon rö uda. Pen hanɪp haga, “Hainö unbö rö kauyaɟ gɪnö, mɪnönɟ naböɟ ɪɫ i abe, kumi kabö adö laɟ abe magöŋhalö aɟ aɟa gɪnab,” a ga. *

* **12:24:** Hib 8:6; Jen 4:10 * **12:25:** Hib 2:1-3; 10:26-29 * **12:26:** Hag 2:6

27 “Kauyaŋ” a ga anɪbu niŋbun, nan pör mɪdageinab a göm gi la gau magöŋhalö ur gi nab; nan pör pör mɪdeinab a ga nan gau nöp mɪdeinab.

28 Anɪb u, hon ram mɪnönj aŋa gagep, ram mɪnönj pör pör nöp pɪdönj mɪdep, ram mɪnönj aij yabiɪ arnabun rö, aij a göl gi mɪdun, God ni p niŋ ud pɪdönj gun, bi kub kɪö halö mɪdöp u gasi niŋöl gun, hib ni pe hagno adö arni m.

29 God hon mab ke inab rö mɪdöp. *

13

Añ mam ri mnap kalip mɪdmagö yabiɪ lun

1 Krais ni bi bi gau aip añ mam rö pen pen mɪdmagö löl gi nöp mɪdaimim.

2 Krais ni bi bi gau ni bö kalöp lau adö auaiöl, kalip ud aij gi mim. Ni bi bi ri mnap, ni bi bi gau ni bö aulö, ni bi bi yi har iŋ gau ni bö auaböl a göm, hag wi hai udöm, ni bi bi wasö, ejol ri mnap kalip hag wi hai udla. *

3 Krais ni bi bi ri mnap nagi mɪdaiöl, hon aip nagi mɪdpun a gi gasi niŋ mim kalip gi aij gi mim. Krais ni bi bi ri mnap uɪ ham mɪdaiöl, hon aip uɪ ham mɪdpun a gi gasi niŋ mim kalip gi aij gi mim.

4 Ber mi hau udmil, gi aij gi pil. Kalip ber mi hau gi nai gagöl. Pen ber mi hau udmil, hainö ni bi si bi si gi nabil gau abe, bi praj ni bi praj ni bi si bi si gi naböl gau abe, God kalip manö kub yabiɪ hagnab. *

* 12:29: Dud 4:24; 9:3

* 13:2: Ro 12:13; Jen 18:1-8; 19:1-3

* 13:4: Ep 5:5

5 Nan hon udpun gau pro göp a gımim, ułpö kılno kibap gol mani nan gau gası kub u niņagmim. Nan pro hon mıdöp u mel mıdöp a gımim gası u niņmim. God haga,
 “Kalöp arö gagnabin;

kale aip pör pör nöp mıdeinabin,” a ga. *

6 Anıb u, gası halö mıdun hagnun,

“Bı Kub yıp abad mıdöp rö, pıñıņ gagnabin.

Nıbi bı rımnap yıp gı naij göl rö lagöp,” a gun. *

7 Bı kub kalöp God Manö aij haglö niņbe u gası niņöl gı mıdaimim. Kale God nıp niņ udöm, manö nıpe hagöp rö gılö arö umla u gası niņöl gı mıdmim, anıg unbö rö nöp göl gı mıdaimim. *

8 Jisas Kraıs nöd mıdmıdöp rö, uri anıb unbö rö nöp mıdöp; pen uri mıdöp rö, hainö pör pör nöp anıb unbö rö nöp mıdeinab.

9 Nıbi bı rımnap kalöp manö pıral ke ke hagaiöl u, udagmim. God kalöp mög niņöm, ud aij göm, abad mıd aij göp u nöp gası niņmim, mıdmagö anı kale danı pıdöņ udmim, gası halö mıdaimim. Pen nan niņeb lo gau gası ap niņagmim. Nıbi bı nan niņeb lo gau hain göm mıd aij gagnaböl. *

10 God nıp nan sabe gep bı gau, God sabe gep ram u mıdöm, nan pak bıd adö au God nıp sabe gıpal gau, nan bıd hon adö mıdöp u niņöl rö lagöp.

11 God nıp nan sabe gep bı gau kaj kau kaj meme paköm hagape u dam God nıp nan sabe gep bı kub yabıl u nıp niñlö, nıpe pen nıbi bı nan sı

* 13:5: Dud 31:6,8; Jos 1:5

* 13:6: Sam 118:6

* 13:7: 1Ko

4:16 * 13:9: Ro 14:17

nan naj gĩmĩdal a gĩm, God nĩp sabe gĩnĩg, dam Ram Raul Mĩgan U† Ke Yab† u hon gĩp. Nĩme u pen dam, mĩdpal hĩn adĩ au laulĩ bĩn nĩp in habĩk lugĩp. *

¹² Anĩb u rĩ, Jisas nĩbi bĩ nan si nan naj gĩpal gac anĩbu hagape yad ke †k gĩ yunam a gĩm, daun kub Jerusalem ajĩn hĩn adĩ au amĩm, ilĩn kub udĩm, hagape lugĩ uma. *

¹³ Anĩb u, nĩp hain gun, nĩbi bĩ yĩharĩn gau gĩlĩ arĩp adĩ u arĩ gun, hĩn adĩ u arno, nĩp hag jula rĩ hanĩp u rĩ nĩp hag juĩl. *

¹⁴ Nĩhĩn gĩnĩg: mĩnĩn nabĩn adĩ † i pĩr pĩr mĩdaiun ka ap mĩdagĩp u pen hainĩ ram mĩnĩn kumi kabĩ adĩ laĩ au amun pĩr pĩr mĩdaiun a gun abad mĩdpun. *

¹⁵ Anĩb u, hon pĩr pĩr nĩp Jisas Bĩ Kub hon a gun hib nĩpe hagno adĩ arnĩm. Anĩg gĩno, God amgĩ ilĩ nĩpe nan sabe gep aij rĩ lĩnab. *

¹⁶ Nĩbi bĩ rĩmnap gau kalĩp ud aij gun gĩ aij gun, nan hon rĩmnap kalĩp nĩme † ñun. Anĩg gĩno, God nĩnĩm nan sabe gep aij rĩ lĩ, ñĩñĩ lĩnab. *

¹⁷ Bĩ kub kalĩp abad mĩdpal gau, manĩ kale udmim, hagnabĩl rĩ gĩmim. God wĩg gĩpun u, God nĩnĩ aij gĩnĩm a gĩm gasĩ u nĩnĩl gĩ kalĩp pĩr nĩp nĩnĩ aij gĩm abad mĩd aij gĩpal. Anĩb u, kale nan nĩhĩn gĩmim a gĩnabĩl u, u rĩ nĩp gĩmim. Anĩg geinabim u, aij gĩ nĩnĩl gĩ wĩg kale gĩnabĩl. Pen hagnabĩl rĩ gagnabim u, wĩg gĩnĩg gĩnabĩl u

* **13:11:** Lep 16:27 * **13:12:** Jon 19:17 * **13:13:** Hib 12:2
 * **13:14:** Hib 11:10,16; 12:22 * **13:15:** Sam 50:14,23 * **13:16:**
 Plp 4:18

gɨnaböl u pen aij gö nɨŋöl gɨ gagnaböl. Anɨg gɨlö, kalöp abad mɨd aij göl rö lagnab. *

God nɨp sabe gɨpe, nɨpe hanɨp abad mɨdainɨm

¹⁸ Pen God nɨp sabe gɨpe, nɨpe hanɨp abad mɨdainɨm. Hon gasɨ mɨhöp wasö, gasɨ añɨ nöp nɨŋun, nan nɨhön gɨnabun, God Manö hagöp rö nöp göl gɨ mɨdaiun a gɨ gasɨ u nöp nɨŋbun. *

¹⁹ Yad nan kub ap klö gem kalöp hag nɨŋabin: God nɨp sabe gɨpe, nɨpe gö, mɨdpim u yɨŋɨd nɨnam.

²⁰⁻²¹ God manö aij pör pör mɨdep u, Bɨ Kub Hon Jisas hagape nɨpe lugö uma manö aij anɨbu mɨdep nöp mɨdöp. Hagape nɨpe lugö umö God gö nɨpe urak Sipsip Mukep Bɨ Kub Yabɨ mɨdöp. God nɨbi bɨ ud aij gö agamɨj mɨd aij gɨnaböl u, kalöp u rö nöp nan aij ñö, nan nɨhön nɨhön God gɨmim a gɨnab u, gɨnabim. Pen Jisas Kraiss mɨdmagö an hon daŋ mɨdöm, God nɨpe hanɨp nɨbi bɨ aigale nɨbi bɨ rö mɨdeinabun a gɨnab u, Jisas Kraiss hanɨp gö anɨb unbö rö nöp lɨnabun. Anɨb u, Jisas Kraiss hib nɨpe pör pör nöp hagno adö arnɨm. Anɨb unbö rö aij. *

Manö naböŋ rɨmnap

²² Pen añ mam bɨ. Köp ɨlep kalɨ klɨñ rɨkpin anɨbi, manö hagabin u nɨŋ aij gɨmim udmim.

²³ Mam hon Dimodi nɨp nagɨ lɨla u, mɨñi höŋ auöp. Söl aueinab u, aip nɨnabul.

²⁴ Bɨ kub kale gau abe, God nɨbi bɨ nɨpe gau abe, kalöp magörhalö “Mɨdpim?” a gabun. Kraiss

* **13:17:** 1De 5:12 * **13:18:** Ap 24:16; 2Ko 1:12 * **13:20-21:** Jer 32:40; Esi 37:26; 1Pi 2:25

nibi bi nipe ram minöŋ Idali nibö gau kalöp
“M+dpim?” a gaböl.

²⁵ God kalöp magöŋhalö mög niŋöm ud aij göm
abad m+dan.

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d